

lev

LEV BLADET NR. 8. DECEMBER 2018

Ny uddannelse i at samarbejde med pårørende

- Skabt af ledere, pædagoger og pårørende

Landsforeningen
LEV

UDVIKLING FOR UDVIKLINGSHÆMMEDE

FOKUS

20

LEVs landsmøde
- Førerhund eller
vagthund?

LÆS OGSÅ

38

Du skulle prøve
at have det
ligesom mig

Tag på højskole!

BLIV SET OG HØRT · FIND DET, DU ER GOD TIL · STYRK DINE RESSOURCER
KOM I BEDRE FORM · FIND NYE VENNER · BLIV UDFORDRET · HA' DET SJOVT

12-23 uger
Friluft- og bevægelseslinjen

12-23 uger
Billedkunstlinjen

12-23 uger
Musik- & dramalinjen

2 uger
Udeliv-kursus

FORÅR 2019

- Fælles studietur til Limfjorden
- 2 ugers Udeliv-kursus
- Spil på Sølund festival
- Kombiner dit linjefag med Slankelinjen

Et højskoleophold kan være en del af din STU

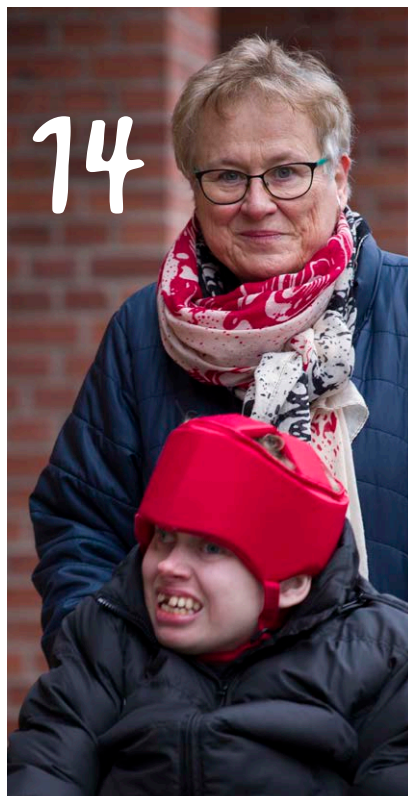
Djurslands Folkehøjskole

www.djfh.dk

Drammelstrupvej 15 • Tirstrup • 8400 Ebeltoft • Tlf. 87 52 91 20 • www.djfh.dk • post@djfh.dk

indhold

- 4 **Kort nyt**
- 5 **Leder** – 2018 i bevægelse – i og uden for LEV
- 6 **Tilkøb af ledsagelse** – Problemer med vigtige elementer i lov
- 10 **LEVs julekort 2018**
- 11 **KLAPjob** – Finansiering sikret frem til sommeren 2022
- 12 **KLAPjob**
– Ambassadørkorps skal hjælpe personer med udviklingshæmning i job
- 14 **Ny uddannelse i pårørendesamarbejde**
– Og tro på de pårørendes afgørende rolle
- 20 **LEVs landsmøde** – Førerhund eller vagthund?
- 24 **OKUP** – Om navneskift hos Spastikerforeningen og udvikling af LEV
- 28 **Fokus på de tilknyttede foreninger** – Kristelig Handicapforening
- 30 **Det skrev vi for 49 år siden**
– Erfaringer fra samarbejdet med forældre og pårørende
- 33 **Kredsgeneralforsamlinger 2019**
- 34 **Frivillig i LEV** – Jan Skou-Nielsen er bisidder
- 38 **Indlæg fra Maja** – Du skulle prøve at have det ligesom mig
- 45 **LEV nyt**
- 46 **Kort nyt**

Elitesvømmere med Downs og Parasport Danmark nærmer sig hinanden

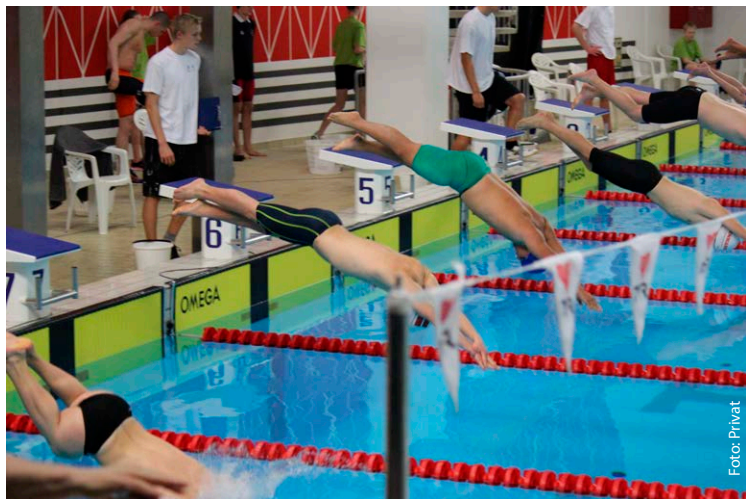
I LEV Bladet nr. 6 i år fortalte vi om mennesker med udviklingshæmnings manglende mulighed for at få støtte til at dyrke eliteidræt, fordi de reelt ingen chance har for at deltage i Paralympics. Og det er her, elitekronerne ledes hen.

Arly Heide er formand for svømmeorganisationen DSISO Danmark (organisationen for svømmere med Downs syndrom i Danmark), og han har kæmpet indædt for at få Parasport Danmark (PD) til at engagere sig i, at synet på elitesportsudøvere med udviklingshæmning skal ændres – ikke mindst internationalt.

Indtil nu uden den fornødne gennemslagskraft. Og så dog. I artiklen i LEV Bladet sagde formand for PD, John Petersson, godt nok, at DSISO ikke er medlem af PD, hvad de faktisk er, (en fejl han efterfølgende har erkendt og beklaget, men som ifølge Arly Heide medførte forringelser for DSISO Danmark i 2017 og 18). Men Petersson sagde så også i artiklen, at "dem, der får støtte af eliteudvalget, har et højt niveau i Paralympics-idrætter. Andre får støtte af breddeudvalget, men jeg er åben for, at vi kan dispensere for dette, hvis udøveren har samme niveau som andre eliteudøvere..."

Den udtalelse tog Arly Heide fat i, og på et møde i november mellem ham og ledelsen i PD mødte han lydhørhed over for, at svømmere på DSISO-landsholdet vil kunne fortsætte som landshold – det vil sige reelt komme til at indgå på landsholdet sammen med de øvrige landsholdssvømmere, herunder i landsholdets træningssamlinger, med tildelt landstræner, deltagelse i stævner, 'tøjpakker' med videre. Som minimum skulle støtte til deltagelse i EM og VM i DSISO-regi være en del af en kommende aftale, men også andre stævner blev nævnt.

Mødet kom omkring en række andre temaer, eksempelvis de specielle krav til medhjælper, ledsagelse, indkvartering m.v., som DSISO-svømmere måtte have i forbindelse med stævnedeltagelse. Endnu er ingen endelig aftage dog indgået.

SØLUND MUSIK-FESTIVAL 2019

– brugerbands tilmelding

25. JANUAR 2019

Sidste frist for tilmelding af BRUGERBANDS til både Store Scene og Nilles Telt.

12. MARTS 2019

Brugerbands, der har vundet lodtrækningen til at spille i 2019, kan finde deres navn i programmet på www.solundfestivalen.dk

MERE INFO OG TILMELDING

solundfestivalen.dk/brugerbands1

KONTAKTPERSON

Niels Sørensen,
brugerbandniels@gmail.com

2018 i bevægelse - i og uden for LEV

AF ANNI SØRENSEN,
LEVS LANDSFORMAND

"Min forventning og forhåbning er, at OKUP vil bidrage til, at LEV bliver bedre klædt på til de fremtidige udfordringer". Sådan siger Dorte Højriis Thomsen i en artikel inde i bladet. Hun var en af de cirka 100 engagerede deltagere på vores netop afholdte landsmøde, som fandt sted under overskriften "LEV i bevægelse". Hen over to dage var der fokus på den udviklingsindsats af LEV, som vi har døbt OKUP – Organisations- og Kommunikations-UdviklingsProcessen. Og landsmødet viste mig, at LEV er i bevægelse!

Det lunede mit landsformandshjerte at se den fantastiske energi, som deltagerne bragte ind i diskussionerne om LEVs fremtid. Der er masser af kraft og stærke følelser forbundet med LEVs fremtidige virke, og jeg mærker tydelig opbakning til den fornyelse, som vi er i færd med at skabe sammen.

Landsmødet var en stærk oplevelse af engagement og sammenhold i LEV, men når jeg ser tilbage på 2018, så synes jeg også, at vi har formået at engagere os i omverdenen – og at vi har opnået resultater.

Vilkårene for mennesker med udviklingshæmning er desværre fortsat under pres. Både lokalt og nationalt skal vi igen og igen forsøge at afværge angreb på rettigheder og ressourcer til den daglige indsats, som er så afgørende for manges mulighed for at leve en rimelig tilværelse med indhold og udviklings-

muligheder. Det skal vi arbejde hårdt for at få på politikernes dagsorden i den nært forestående folketingsvalgkamp.

Midt i disse alvorlige udfordringer skal vi dog også minde os selv om de gode resultater i 2018.

Blandt de helt principielle sejre i 2018 er, at der nu ser ud til at komme en lovændring, som vil give mennesker med det særlige §6-værgemål demokratisk medborgerskab på lige fod med alle andre. Vi har stædigt holdt fast i, at demokratiet i Danmark ikke kan leve med at tage stemmeretten fra mennesker, som har behov for hjælp til at styre deres egen økonomi. Et stort tillykke til en helt særlig slags førstegangsvælgere!

2018 var også året, hvor det lykkedes at sikre yderligere tre års økonomi til LEVs fantastiske KLAPJob. Vi kan nu fortsætte arbejdet med at give flere mennesker med udviklingshæmning og andre handicap en chance for at bidrage med deres arbejdskraft i almindelige virksomheder. Styrket selvværd for den enkelte, inklusion og samfundsværdi.

Endelig, så var 2018 året, hvor LEV – sammen med gode allierede som ULF og Ældresagen – kastede sig ind i kampen mod Børne- og Socialministeriets udspil til ændring af magtanvendelsesreglerne. Mange af ministeriets forslag var i virkeligheden skandaløse, og jeg er inderligt lettet over, at det lykkedes at få dem taget af bordet. Krænkelser af retten til egen bolig, svækket myndigheds-

kontrol og udvide- de muligheder for indgreb og fysiske fastholdelser er ikke vejen at gå.

I LEV rundede vi 2018 af med et brag af en markering. Den 27. november samledes cirka 450 mennesker i Aarhus til inspirationskonference om inklusion af mennesker med

udviklingshæmning. Interessante oplæg og projekter fra hele landet inspirerede til, hvordan vi får sat ekstra skub i dansen af meningsfulde fællesskaber.

2018 går nu på hæld. Det har været et spændende og udviklende år for LEV. Jeg glæder mig til 2019, som skal fastholde og styrke alle de gode kræfter, der sammen skaber et endnu stærkere LEV.

"Det har været et spændende og udviklende år for LEV. Jeg glæder mig til 2019, som skal fastholde og styrke alle de gode kræfter, der sammen skaber et endnu stærkere LEV"

Tilkøbslov vedrørende ledsagelse runder et år:

Problemer med vigtige elementer i loven

I snart et år har botilbud for voksne med udviklingshæmning kunnet sælge socialpædagogisk ferieledsagelse til sine beboere. I LEV har vi nu fået en række eksempler, som viser nogle af de udfordringer, der er med den konkrete anvendelse af de nye regler. Det handler især om usikkerhed om visiteret ledsagelse og for høje priser på tilkøbt ledsagelse

Tilkøbsloven betyder kort fortalt, at kommunale og regionale bosteder for blandt andre voksne med udviklingshæmning kan sælge socialpædagogisk ledsagelse til beboere, der ønsker at komme på en ferie eller en kortere udflugt. Brugerbetalingen – eller tilkøbet – skal ifølge loven ligge udover den ledsagelse, som borgeren er visiteret til af kommunen, typisk i form af et kommunalt serviceniveau for ledsagelse eller ved at ferieledsagelse er inkluderet i den service, som ydes i et botilbud.

Der er endnu intet overblik over, hvordan det går med den konkrete anvendelse af loven om tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse i forbindelse med

ferie. Men på baggrund af de informationer, som LEV løbende har modtaget, tegner der sig et billede af, at især to forhold giver problemer.

MANGLENDE AFKLARING AF RET TIL VISITERET LEDSAGELSE

Problemerne drejer sig for det første om botilbuddenes pligt til at vurdere, om beboeren har fået opfyldt sin ret til kommunalt visiteret ledsagelse, inden der tilbydes tilkøb.

Et botilbud skal således ifølge tilkøbsloven aktivt vurdere, om beboere kan have ret til at få visiteret ferieledsagelse fra kommunen, inden man sælger ferieledsagelse. Hvis ikke rettigheden

er opfyldt, skal botilbuddet henvende sig til kommunen for at få det afklaret. Et vigtigt element i den afklaring er Ankestyrelsens principafgørelse nummer 60-15, som angiver, at eksempelvis mennesker med udviklingshæmning kan have ret til socialpædagogisk ledsagelse i forbindelse med en kortere ferie i Danmark.

De hidtidige erfaringer med tilkøbsloven viser, at der i en række tilfælde ikke er taget stilling til og undersøgt, om beboeren har ret til at få bevilget ledsagelse, inden botilbuddet sælger tilkøbs-ledsagelse. Derved er der risiko for, at voksne med udviklingshæmning i botilbud har betalt titusindvis af kroner

for en ferieledsagelse, som de reelt var berettiget til at få bevilget af kommunen.

En del af baggrunden er formentlig, at nogle kommuner har fastsat serviceniveauer med meget få eller sgar nul dages ferieledsagelse. Botilbuddet eller pårørende kan således få den opfattelse, at der 'ikke er noget at komme efter' ved at rette henvendelse til kommunen. Skiftende socialministre har imidlertid gentagende gange understreget, at kommunale serviceniveauer ikke må sætte det konkrete skøn ud af kraft – man kan med andre ord sagtens have ret til socialpædagogisk ferieledsagelse, selvom der findes et serviceniveau på nul dage årligt.

FOR HØJE PRISER PÅ TILKØBT LEDSAGELSE

Den anden væsentlige udfordring i forbindelse med tilkøbslovens anvendelse i praksis er tilsyneladende beregningen af den pris, som beboeren skal betale for tilkøbt ledsagelse. En del af det materiale, som LEV har indhentet, tyder således på, at en del botilbud ikke beregner prisen for tilkøb af ledsagelse korrekt. Beboerne opkræves således nogle gange langt større beløb for ledsagelsen, end tilkøbsloven giver lov til.

Loven siger nemlig, at prisen for den tilkøbte ferieledsagelse skal beregnes

på baggrund af både de direkte og indirekte omkostninger, som er forbundet med ydelsen af ledsagelsen – eksempelvis personalets løn samt en andel af de administrative omkostninger.

Tema om ledsagelse på lev.dk

Vi har samlet en række artikler om ledsagelse, herunder tilkøbsloven, på lev.dk. Se for eksempel artiklen: "Hvad skal du huske, hvis du vil købe ferieledsagelse?"

5 dage i sommerhus

Katrine
Multihandicappet

Det koster hende
35.000,-

Mathias
Downs syndrom

Det koster ham
15.000,-

Mai
Minister

Det koster hende
5.000,-

Er det fair?

Men botilbuddet skal også modregne de "væsentlige identificerbare besparelser", der er i botilbuddet i forbindelse med, at en beboer tager på en ferie med tilkøbt ledsagelse. Det vil eksempelvis sige lønomkostninger, som botilbuddet alligevel ville have skullet afholde, hvis en beboer var hjemme i tilbuddet. Denne modregning i prisberegningen sker tydeligvis ikke i alle tilfælde – måske endda ikke i de fleste. Mange beboere betaler derfor en højere pris for deres ferieleadsagelse, og der bliver herved reelt tale om brugerbetaling på den grundlæggende hjælp til mennesker med handicap i botilbud.

Der kan altså konstateres to væsentlige tendenser i forbindelse med anvendelsen af tilkøbsloven: a) Beboernes ret til kommunalt visiteret ferieleadsagelse undersøges ikke tilstrækkeligt og b) prisen for ledsagelsen beregnes ikke korrekt, hvorved beboeren betaler en overpris for ledsagelsen.

Begge problemer undergraver således en meget væsentlig del af de argumenter, som blev fremført i Folketinget i forbindelse med vedtagelsen af tilkøbsloven tilbage i 2017. Her forsikrede partierne bag tilkøbsloven os om, at der alene ville blive tale om tilkøb og ikke om brugerbetaling. De hidtidige erfaringer med loven synes at modsige disse politiske løfter og forsikringer.

TIDEN MÅ VISE OM LEVS SKEPSIS VAR VELBEGRUNDET

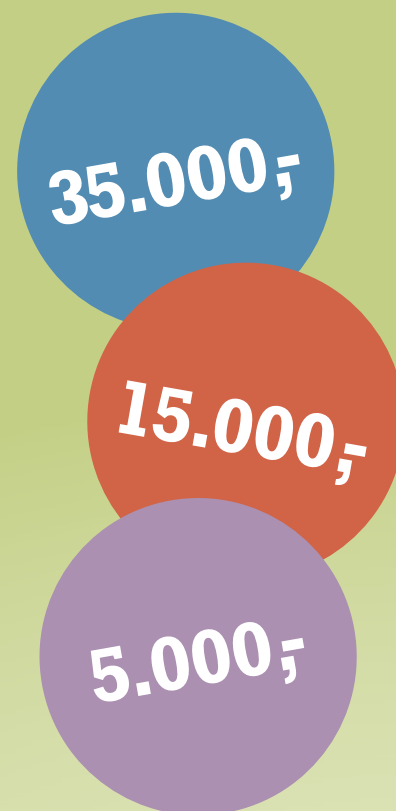
LEV var som bekendt ganske skeptiske over for tilkøbsordningen, da den blev lanceret af daværende socialminister Karen Ellemann i sommeren 2016. LEVs bekymring gik især på det forhold, at tilkøbsmodellen i praksis kunne komme til at undergrave de kommunale service-niveauer for ferieleadsagelse. Trods flere konkrete forslag fra LEV var der nemlig ingen politisk vilje til at sikre et entydigt

rettighedsbaseret minimumsniveau – bevillingen af ferieleadsagelse skulle fortsat alene være op til de enkelte kommuner 'inden for lovens rammer'.

På det mere konkrete niveau var LEV også skeptisk over for, at tilkøbet af ledsagelse skulle ske på et rent decentralt niveau mellem det enkelte botilbud og den enkelte beboer. Tilkøbsloven er indrettet på den måde, at kommunen ikke skal træffe nogen afgørelse, der er ingen klagemulighed eller eksternt tilsyn med botilbuddenes salg af ledsagelse til sine beboere – i mange tilfælde for meget høje beløb.

De hidtidige erfaringer med tilkøbsloven indikerer, at LEVs bekymring ikke var helt skudt ved siden af. Vi kan endnu ikke opgøre det mere præcise omfang af de problematiske tendenser i implementeringen af loven, men alarmklokkerne må så småt begynde at ringe.

På LEVs hjemmeside kan du finde en udførlig gennemgang af en række af de forhold, som du skal være særligt opmærksom på i forbindelse med tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse. Se under temaet "Ledsagelse" og find artiklen "Hvad skal du huske, hvis du vil købe ferieleadsagelse?".

"De hidtidige erfaringer med tilkøbsloven indikerer, at LEVs bekymring ikke var helt skudt ved siden af. Vi kan endnu ikke opgøre det mere præcise omfang af de problematiske tendenser i implementeringen af loven, men alarmklokkerne må så småt begynde at ringe".

SOLHJORTEN

Specialskole for udviklingshæmmede

TRIVSEL LÆRDOM UDVIKLING

SOLHJORTEN ER ET UNDERVISNINGSTILBUD
TIL UDVIKLINGSHÆMMEDE BØRN OG UNGE,
HVOR DER UNDERVISES UD FRA RUDOLF
STEINERS PÆDAGOGIK

UNDERVISNINGSFORLØBET TILRETTELÆGGES,
SÅ ALLE TRE DELE AF MENNESKET I LØBET
AF DAGEN FÅR TILSTRÆKKELEG NÆRING OG
DERMED BRINGES I EN SUND OG HARMONISK
BALANCE.

Kålundsvej 24
3520 Farum

Tlf: 4495 4650
CVR.nr. 2635900

post@solhjorten.dk
www.solhjorten.dk

Særlige behov kræver særlig juridisk rådgivning

Den får I hos HjulmandKaptain.

Rebekka Højmark-Breiner er advokat og er vokset op med sin handicappede søster. Rebekka ved derfor, hvor udfordrende det kan være at få hverdagen til at hænge sammen.

Kontakt Rebekka på telefon 7015 1000 eller rhj@70151000.dk, og få juridisk rådgivning tilpasset jeres situation.

Læs mere på hjulmandkaptain.dk

HjulmandKaptain

VORES VIDEN ER DIN STYRKE

Aldrig et LEV-julekort uden et budskab. I år handler det om en glædelig sag, nemlig at stemmeret til folketingsvalg fremover kommer til at gælde alle – det vil sige også de omkring 2.000 mennesker, der i dag er frataget deres stemmeret på grund af det særlige værgemål, de er omfattet af.

På lev.dk kan du selv sende kortet elektronisk til en, du synes har fortjent en lille julehilsen.

Glædelig jul

fra Landsforeningen LEV

STEMMERET FOR ALLE

Lige demokratisk medborgerskab. Det er en 'julegave', som nu endelig ser ud til at være på vej til cirka 2.000 mennesker, der hidtil har været frataget stemmeretten til folketingsvalg og folkeafstemninger. Det er ikke et sekund for tidligt, og egentlig er det heller ikke 'en gave'. Det er snarere elimineringen af en historisk uretfærdighed.

Regeringen har op til jul fremsat et lovforslag, der ændrer værgemålsloven.

Hvis forslaget vedtages, kan mennesker, der har et såkaldt §6-værgemål, fremover få stemmeret – ganske som alle andre danske statsborgere over 18 år. En stor del af disse særlige førstegangsvælgere er mennesker med udviklingshæmning.

Det er en enestående god nyhed – først og fremmest til de mennesker, som hidtil har været henvist til rene tilskuerpladser i det danske demokrati. Men også for folkestyret Danmark, der nu

ophører med at tage stemmeretten fra mennesker, som har behov for hjælp og beskyttelse i forhold til deres personlige finanser.

LEV ønsker tillykke med udsigten til at opnå lige demokratisk medborgerskab – og vi sender en hjertelig tak til de mange, der i årevis har samarbejdet med os for opnå det.

Glædelig jul og godt nytår!

KLAPjob sikret økonomiske midler frem til 2022

En ny satspuljeaftale sikrer Klapjob finansiering frem til sommeren 2022. I aftalen afsættes der også midler til en bedre overgang fra STU til den efterfølgende indsats

I starten af november blev der indgået en satspuljeaftale på beskæftigelsesområdet. Der er flere positive elementer i aftalen, men for LEV har det naturligvis særlig interesse, at beskæftigelsesindsatsen Klapjob fik forlænget sin finansiering frem til sommeren 2022. Cirka 3.000 mennesker med udviklingshæmning og andre kognitive handicap har indtil nu fået muligheden for at komme ind på det ordinære arbejdsmarked med Klapjob. Med denne satspulje-aftale får endnu flere muligheden i de kommende år. Landsformand i LEV, Anni Sørensen, er godt tilfreds med forlængelsen af Klapjob:

- Klapjob er en vigtig indsats for LEV. Men det er først og fremmest vigtigt for de 500 mennesker, som hvert år får mulighed for at få et job på det ordinære arbejdsmarked. Det er en kendt sag, at mennesker med udviklingshæmning og andre kognitive handicap har svært ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Jeg tolker denne forlængelse som en politisk anerkendelse af, at LEV og Klapjob er en del af løsningen på denne udfordring.

HANDICAPOMRÅDET I FOKUS

Generelt må man sige, at der er tale om en satspuljeaftale, som har et markant fokus på mennesker med handicap. Det

kommer i forlængelse af, at regeringen i dette efterår med beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen (V) i spidsen har haft fokus på beskæftigelsesudfordringerne for mennesker med handicap. Blandt andet har man præsenteret et udspil, som skal få 13.000 flere med større handicap ind på arbejdsmarkedet. Beskæftigelsesminister Troels Lund Poulsen udtaler: "Jeg er glad for, at vi har fået en god satspuljeaftale på plads, og jeg vil gerne takke satspuljeparterne for opbakningen til at prioritere handicapområdet i år. Vi skal have flere mennesker med handicap i job. Det er længe siden, der sidst blev sat målrettet ind på området."

BEDRE OVERGANG FRA STU

Undervisningsministeriet gennemførte sidste år en evaluering af STU'en – ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov. En af konklusionerne i rapporten var, at der er problemer i overgangen fra STU til jobcenter. For LEV er det en kendt problemstilling, at

mange unge efter deres STU havner i langvarige afklaringsforløb, der ikke bringer dem tættere på arbejdsmarkedet, men blot fastholder dem på en kontanthjælpslignende ydelse. Det er

en problemstilling, som LEV har haft fokus på – blandt andet på folkemødet og på efterfølgende møder med Troels Lund Poulsen og flere beskæftigelsesordførere på Christiansborg. På den baggrund er det særdeles positivt, at der i satspuljeaftalen afsættes 40 millioner kroner til at forbedre

udslusningen og lette overgangen fra STU over de næste fire år.

Anni Sørensen:

- Jeg er glad for, at politikere har fokus på overgangen fra STU til den efterfølgende indsats i jobcentret. Vi ved, at det er et problem for mange af de unge, og derfor håber vi, at der med den indgåede aftale bliver mulighed for bedre overgange i mere håndholdte og planlagte forløb.

Den nye aftale træder i kraft fra næste år.

AF EMMA BORELLO, KOMMUNIKATIONSMEDARBEJDER I LEV ■
FOTO: CLAUD BONNERUP OG EMMA BORELLO

Nyt ambassadørkorps skal hjælpe personer med udviklingshæmning i job

Som noget nyt har KLAPjob startet et ambassadørkorps, der skal bestå af personer med udviklingshæmning, som er i arbejde, og som gerne vil hjælpe og støtte andre, der vil samme vej. Asbjørn Jensen er KLAPjobs første ambassadør

Asbjørn er 48 år, arbejder i REMA 1000 og kan nu kalde sig den allerførste KLAPjob-ambassadør. Som ambassadør skal Asbjørn fortælle andre mennesker med udviklingshæmning om alle de fordele, udfordringer og op-og-nedture, der er forbundet med at have et arbejde.

Asbjørns egen vej ind på det 'almindelige' arbejdsmarked startede for otte år siden, hvor han henvendte sig til

KLAPjob med ønsket om at få et job. På daværende tidspunkt havde Asbjørn været 22 år på det beskyttede værkssted Trepas, men var parat til at prøve noget nyt. Med hjælp fra KLAJjob fandt Asbjørn drømmejobbet hos REMA 1000 i Viborg.

UDVIKLING GENNEM ARBEJDE

Asbjørn er udvalgt som KLAJjobs første ambassadør, fordi han er et rigtig godt eksempel på, hvor meget man som voksen med udviklingshæmning kan udvikle sig gennem sit arbejde. Han har tabt sig, medicinforbruget er faldet drastisk, og Asbjørn er blevet langt bedre til at klare sig selv.

Men livet som medarbejder er ikke altid en dans på roser. Det kan være hårdt at starte i nyt arbejde, og også disse erfaringer skal ambassadørerne dele ud af.

- Det var ekstremt hårdt fra dag ét, hvor jeg startede et nyt liv. Jeg var meget træt. Men jeg begyndte at elske det mere og mere, og jeg havde mere og mere kommunikation med mine kolleger og følte mig som rigtig ansat. Jeg

er meget stolt over den forandring, der er sket, fortæller Asbjørn Jensen.

AMBASSADØRER SKAL HJÆLPE OG INSPIRERE

Som en del af korpsets arbejde får ambassadørerne en fast telefontid en gang om ugen, hvor de deler ud af deres erfaringer og svarer på spørgsmål om livet på arbejdsmarkedet.

Udover telefontider skal ambassadørkorpset også fortælle om deres arbejds-hverdag på KLAJjobs sociale medier og deltage i messer, konferencer og meget andet. Alt sammen med formålet at hjælpe og inspirere andre potentielle arbejdstagere.

- Det er fedt at være den første ambassadør. Jeg vil gerne være med til at udbrede budskabet om dét at komme ud i job og dele succeserne med andre, siger Asbjørn Jensen.

I starten af det nye år udvides KLAJjobs ambassadørkorps med fem-otte nye ambassadører fordelt over hele landet.

KLAPjobs ambassadørkorps

Som KLAJjob-ambassadør arbejder man på frivillig basis og varetager opgaver såsom:

- Have 'telefontid' cirka én time om ugen i et bestemt interval, hvor interesserede kandidater kan ringe, hvis de har spørgsmål til jobsøgningsprocessen, livet på arbejdsmarkedet med mere.
- Deltagelse på messer, konferencer, jobkaravaner, oplæg for STU'ere med mere.
- Inddragelse i KLAJjobs kommunikationsarbejde, eksempelvis ved at lave små videoer eller tage billeder fra deres arbejdsdag, medarbejderfest, frokostpausen med mere.

Kunne du tænke dig at blive KLAJjob-ambassadør? Så skriv til KLAJjobs kommunikationsmedarbejder Emma Borello på mail: eb@lev.dk

Ingen sætter længere spørgsmålstegn ved, at pårørende har en afgørende rolle

En fælles interesse fra både pårørende og forvaltning om at skabe forståelse for pårørende som en ressource og et helt afgørende led i mennesker med udviklingshæmnings liv, har ført til etablering af en særlig efteruddannelse for det pædagogiske personale i Borgercenter Handicap i København. Annette-Marie Frimann Jensen, som er mor til Ida, en voksen kvinde med udviklingshæmning, og Karin Damhus, konsulent i kommunen, har været initiativtagere og blandt hovedkræfterne i at oprette uddannelsen

Det startede ellers rigtig godt. I mange år var det forholdsvis problemfrit at være forælder til Ida. Familien boede i Vedbæk i Nordsjælland, Ida havde ganske vist omfattende handicap, hun har Rett syndrom og er meget udviklingshæmmet, men hun gik i børnehave, skole osv. Og der var hjælp fra kommunen:

- Jeg synes, at vi oplevede et gnidningsfrit børne- og ungdomsliv. Der blev ikke stillet spørgsmål ved vores behov, en sagsbehandler fra amtet spurgte faktisk ind til dem – havde vi for eksempel behov for hjælp til rengøring? Vi levede på mange måder et normalt liv, og det gjorde mange andre i samme situation også. Både min mand og jeg havde fuldtidsarbejde som gymnasielærere.

Sådan fortæller Annette-Marie Frimann Jensen. I 1998 flyttede familien til København. Ida fik lov at fortsætte på specialskolen i Lyngbe, og familien fik også tilbudt et fint aflastningssted i Københavns Kommune. Først da Ida flyttede hjemmefra i 2003 begyndte vanskelighederne.

- Lige i de første år var der en nogenlunde personaledekning, men besparelserne med heraf følgende dårligere forhold for borgerne kom hurtigt, og helt galt gik det, da botilbuddet Tokanten på Amager og andre tilbud kom i mediernes søgelys.

Annette-Marie Frimann Jensen, her med datteren Ida, er en af foregangskvinderne for en ny efteruddannelse på Professionshøjskolen Metropol i København for det pædagogiske personale i pårørendesamarbejde.

På Tokanten handlede det blandt andet om grov og ulovlig magtanvendelse over for beboerne. Det blev afsløret ved hjælp af optagelser med skjult kamera. - Sagerne var de tydelige beviser på, at botilbuddene var institutionsagtige, lukkede, dårlige, fjernt fra de pårørende, og at der ikke var ressourcer nok, siger Annette-Marie Frimann Jensen.

Hun tog efterfølgende et års orlov fra gymnasieundervisningen for at komme ud på blandt andet bosteder og pædagogseminarier og fortælle om vigtigheden af at samarbejde med og inddrage pårørende.

Men store mediasager og midlertidig fokus eller ej – forholdene for mennesker med udviklingshæmning er stadig dybt kritisable mange steder, mener Annette-Marie Frimann Jensen. - Jeg kan tydeligt mærke, at der er sket et skred. Hvor der tidligere var fire

personer på arbejde til otte beboere, er det nu to. Besparelser, synlig reduktion i personale, stor omsætning i personale. Mangel på overdragelse af informationer. Og effektiviseringerne stopper tilsyneladende ikke. Så jeg sidder med en stor afmagt og sorg over udsigten til Idas fremtid.

Og så er Annette-Marie og hendes mand faktisk blandt de heldige. Annette-Marie fortæller, at Ida bor et af de bedre steder, hvor hun er glad for at bo, og hvor de pårørende er organiseret godt, fordi ledelsen og medarbejderne har villet det. Hendes mand sidder i pårørenderådet.

- Alligevel føler jeg, at der er mere og mere, man er nødt til at gøre for sit handicappede barn – kørsel til tandlæge, til speciallæger, til skomager... Så jeg er bange for, hvad der kommer til at ske, når jeg og min mand ikke er her mere.

UFORBEREDE MEDARBEJDERE

Et andet sted i København sidder Karin Damhus. Hun er tidligere centerchef i Center for Multiple Funktionsnedsættelser, men nu ansat som seniorkonsulent med særligt fokus på at forbedre samarbejdet mellem pårørende og personalet. Fra sin tid som centerchef har Karin Damhus årelang erfaring med både pårørende og personale ude på botilbuddene. Og ikke mindst relationerne mellem de to grupper. Og det gik ikke altid stille af sig:

- Der kom mange klager fra pårørende over personalet – og mange beklagelser over de pårørende fra medarbejdere. De pårørendes vrede og frustration kunne i nogle situationer være voldsomt belastende for medarbejderne. Nogle blev sygemeldt, gik ned med stress. Nogle stoppede helt.

- Det blev håndteret ved hjælp af brandslukning efter brandslukning. Men det

"For 20 år siden hørte vi stort set aldrig fra de pårørende. Men der er en helt anden holdning i dag. Det er personalet bare ikke klædt på til. Pårørende kan blive harme over, at pædagoger tager over. For pludselig er de væk igen"

Karin Damhus,
seniorkonsulent i Københavns Kommune

basale, som blandt andet handlede om måden at samarbejde og kommunikere på, blev der ikke ændret ved.

Baggrunden for den jævnlige konflikt-eskalering er Karin Damhus ikke i tvivl om: Medarbejderne var og er simpelthen ikke tilstrækkeligt forberedte på at møde de pårørende. De bliver overraskede over at høre historierne fra de pårørende. De har ikke tænkt over de pårørendes liv, hvor indgribende i ens liv det er at have et barn med udviklingshæmning.

Medarbejdernes manglende viden kan måske hænge sammen med, at tidligere skulle man som pædagog nærmest slet ikke forholde sig til de pårørende:

- For 20 år siden hørte vi stort set aldrig fra de pårørende. Men der er en helt anden holdning i dag. Det er personalet bare ikke klædt på til. Pårørende kan blive harme over, at pædagoger tager over. For pludselig er de væk igen. Men pædagogerne mangler ofte forståelse for de pårørende, blandt andet fordi de ikke har mødt dem i løbet af deres uddannelse, forklarer Karin Damhus.

PROJEKT OM PÅRØRENDESAMARBEJDE

Da Karin Damhus fik mulighed for at fokusere på at forbedre relationerne mellem borgerne og medarbejderne, noget som hun og de øvrige centerledere i

længere tid havde talt om burde gøres, var hun derfor helt klar på opgaven. Ikke nødvendigvis hvordan den skulle struktureres fra ende til anden, for det kom først senere, men på at det var noget, hun gerne ville være med til at løfte.

Karin Damhus havde, fra sin tid som centerchef, gode erfaringer med, at Annette-Marie Frimann Jensen kom og fortalte nyansatte medarbejdere, hvordan det var at være pårørende til en voksen datter med udviklingshæmning.

Foredragene var en stor succes, og set i bakspejlet blev de reelt starten på det projekt om pårørendesamarbejde, som skulle komme til at omfatte alle kommunale centre i Borgercenter Handicap – medarbejdere og ledere samt pårørende, heriblandt repræsentanter fra LEV København. Det mandede i 2016 og 2017 ud i temaaftener og en konference om henholdsvis det svære og det gode pårørendesamarbejde. Ud fra alle de input, spørgsmål og gode ideer, der kom på temaaftenerne, blev der dannet tre arbejdsgrupper med både pårørende og medarbejdere. Arbejdsgrupperne har siden haft fokus på uddannelse i pårørendesamarbejde, synlighed og pårørende som en aktiv del af tilbuddene.

Arbejdsgrupperne har blandt andet resulteret i produktion af en video, der fortæller gode historier om aktive

pårørende. Og så har en uddannelse i pårørendesamarbejde set dagens lys.

Selve ideen om en uddannelse havde Karin Damhus og Annette-Marie Frimann Jensen talt om siden deres tidligere samarbejde. Men her blev det tydeligt, at der var bund i den.

Arbejdsgruppen om uddannelse blev etableret, og de var sammen med Københavns Professionshøjskole med til at skabe den diplom- og akademiuddannelse, der startede i august, og som bliver afsluttet med et stort arrangement midt i december, hvor socialborgmester Mia Nyegaard vil overrække diplomer.

For Annette-Marie Frimann Jensen har det været en fantastisk proces at være med i:

- Ingen sætter længere spørgsmålstejn ved, om vi, de pårørende, skal inddrages. Så er vi i hvert fald nået et stykke ad vejen.

OM PÅRØRENDE- UDDANNELSEN

Modulet i pårørendesamarbejde er blevet udbudt under den sociale diplomuddannelse på Københavns Professionshøjskole. Modulet består af ni undervisningsgange og en eksamen. Ved gennemførelse tildes den studerende 10 ECTS point.

I flere lektioner har pårørende, herunder Annette-Marie Frimann Jensen, været inddraget som undervisere og oplægsholdere.

FORMÅLET MED MODULET:

- Modulet skal give et løft til pårørendesamarbejdet baseret på teori og praksis - tæt koblet til medarbejdernes praksis.
- Modulet skal give medarbejdere konkrete metoder og redskaber til at arbejde med kulturforandring.
- Modulet skal give opkvalificering af pårørendesamarbejdet gennem fokus på kommunikation samt øget indsigt i de pårørendes livssituation.

De studerende er blandt andet kommet ind på disse temaer: "Hvem er de pårørende" – bevidstheden om forskelle blandt pårørende (etnisk, socialt, ressourcemæssigt etc.). "Livshistorier/forhistorier" – fokus på det hele menneske; redskaber til at forstå borgerens og de pårørendes samlede livssituation. "Håndtering af krise – den evige bekymring, den evige sorg" – sorgen er ikke den samme for alle og ændrer sig over tid. "Vigtigheden af kommunikation mellem pårørende og medarbejdere" – hvad er den gode samtale?

Emner på modulet er desuden jura, etik og magt samt samskabelse og digitale muligheder.

Uddannelsen er i første omgang formuleret som et pilotprojekt. Men det er allerede besluttet at udbyde mindst et modul mere næste år. Det er faktisk overtegnet, så initiativtager Karin Damhus er ved at undersøge muligheden for at lave to moduler i 2019. I det hele taget er Karin Damhus positiv i forhold til uddannelsens fremtid – ikke mindst fordi den har stor opbakning hos ledelsen i de enkelte centre og hos borgercenterchefen.

I starten af 2019 bliver det første modul evalueret – blandt andet med input fra en række studerende. Herudfra skal der så tages stilling til, om uddannelsens indhold, vægtning af fag etc. skal justeres.

"Ingen sætter længere spørgsmålstegn ved, om vi, de pårørende, skal inddrages. Så er vi i hvert fald nået et stykke ad vejen"

Annette-Marie Frimann Jensen, mor

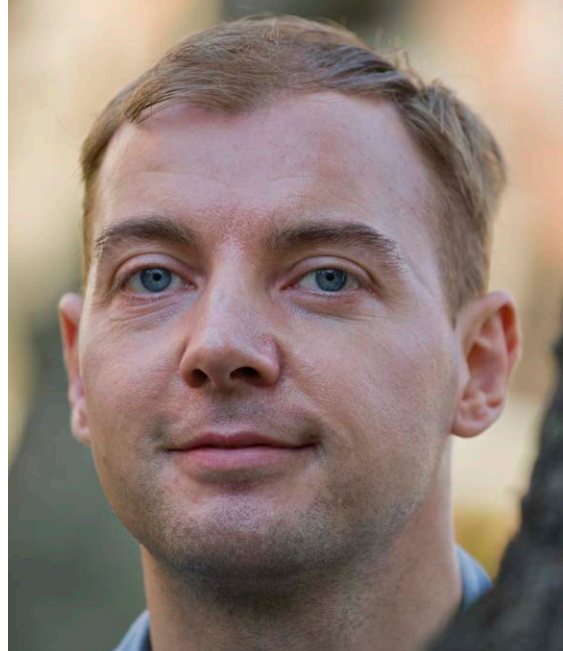
DREJEBOGEN

Annette-Marie Frimann Jensen har med hjælp fra både andre pårørende og medarbejdere udviklet en 'drejebog', som kan bruges som inspiration til at sætte gang i pårørendesamarbejdet. Drejebogen, der har form af en række powerpoints, er sendt til alle de relevante centre i Københavns Kommune, og kan blandt andet bruges som udgangspunkt for pårørende til at holde oplæg for medarbejdergrupper og andre pårørende om det gode samarbejde.

Pædagoger om
pårørendeuddannelsen

Man glemmer nogle gange, at de pårørende har en hverdag

Pædagogmedhjælper: Generelt har der været et fagligt højt niveau. Som pædagog – uanset hvilken vej, man vælger – vil det være relevant at have sådan et pårørendeforløb på en pædagoguddannelse

Peter Ejler Madsen, 34 år, har arbejdet på botilbuddet Musvågevej i København i ti år. Peter er ikke uddannet pædagog, men han har taget efteruddannelse i neuropædagogik/psykologi. Og så er han arbejdsmiljørepræsentant og sidder i et centralt MED-udvalg.

HVAD HAR DU FÅET AF VIDEN OM PÅRØRENDE VIA DIN EGENTLIGE UDDANNELSE?

- Qua alle mine år i dette felt har jeg fået en masse viden – fra kontakt til pårørende, der kommer på besøg, diskussion af pårørenderelationer på personalemøder og konkrete sager eksempelvis i form af klager, der kommer i MED-udvalget.

HVORFOR ER PÅRØRENDE-SAMARBEJDE VIGTIGT?

- Det er vigtigt for at få et godt samarbejde – vi er ansatte på det bosted, hvor deres børn bor. De pårørende er der en stor del af tiden, og de har historien med sig. Pædagoger har nogle redskaber, men i sidste ende kender forældrene jo børnene bedst.
- Vi skal forstå de pårørendes rolle. De gennemgår mange ting. Der kan være meget sorg forbundet med at være forælder til en udviklingshæmmet. Derfor skal vi have forståelse for den pårørende.

HVORNÅR ER PÅRØRENDE-SAMARBEJDE SVÆREST?

- Når man har en pårørende, der har svært ved at give slip. Det handler om tillid til, at vi, personalet, udfører arbejdet godt. Mange pårørende vil gerne have en finger med i spillet på alle områder. Deres barn med handicap kan være hele deres hverdag. Og nogle pårørende har generelt mistillid til systemet. Det gør, at samarbejdet ikke er der optimalt!

- Vores arbejdsmiljø kan påvirkes, hvis der er problemer. Der kan opstå splitting blandt personalet, fordi nogle pårørende betror sig til noget personale angående andet personale. Det er udfordrende for en personalegruppe.
- Også derfor vi er på denne uddannelse. God kommunikation er vigtig. Det afstemmer forventningerne.

HVORFOR MELDTE DU DIG TIL EFTERUDDANNELSEN?

- Jeg læste om uddannelsen på vores intraside. Det lød spændende. Når man arbejder på en døgninstitution, kan samarbejdet altid forbedres, selv om det er godt nu. Jeg var nysgerrig efter at få mere at vide om de pårørende, og hvad de tænker. Blive mere skarp på, hvad min rolle er, og hvad de pårørendes rolle er. Og så mente jeg, at jeg kunne bidrage med min erfaring og baggrund.

HVORDAN HAR FORLØBET VÆRET?

- Det har været lærerigt og interessant. Både det teoretiske og praktiske. Vigtigt at de pårørende er med inde over og fortælle. Også godt med juradelen – vi skal kende vores ret i forhold til de pårørende.
- Kommunikationsdelen har givet en masse viden. Der er mange måder, kommunikation kan foregå på, og meget magt i kommunikation.
- Den største viden, jeg har fået ud af det, er måske, hvordan den pårørende er eller kan være. Man glemmer nogle gange, at de pårørende har en hverdag ud over et barn med handicap.
- Generelt har der været et fagligt højt niveau. Som pædagog – uanset hvilken vej, man vælger – vil det være relevant at have sådan et pårørendeforløb på en pædagoguddannelse.

HVORDAN FÅR DU DEN VIDEN, DU HAR FÅET PÅ UDDANNELSEN, DELT UD TIL DINE KOLLEGER?

- Det er kun mig, der er med fra medarbejdersiden. Og så er der også en aktivitetskoordinator, der dækker hele botilbuddet. I forhold til egen formidling har vi aftalt, at os fra Center CAS møder lederne og snakker om, hvordan vi formidler det bedst videre (Center for Autisme og Specialpædagogik – CAS består af syv botilbud med døgn dækning, ti dagtilbud og et aftentilbud, red.).

HAR DET GJORT DET SPECIELT, AT EFTERUDDANNELSEN HAR VÆRET DEFINERET AF BÅDE MEDARBEJDERE OG PÅRØRENDE?

- Det, der har gjort, at den er så bred, er, at så mange har været inde over – ledere, medarbejdere, pårørende. Det giver et grundlag for at skabe en god og praksisnær uddannelse.

Pædagoger om pårørendeuddannelsen

Kobling mellem teori og historier fra de pårørende har fungeret godt

Pædagog: Det lød interessant, men jeg var egentlig skeptisk. Da jeg så grundbogen – med kobling af teori og reel pårørendevirkelighed – blev det dog for alvor interessant.

Elena Rygaard Jacobsen, 29 år, er uddannet socialpædagog og har en overbygning i pædagogisk sociologi. Hun har været fastansat på socialområdet i seks år – først i et behandlingshjem for børn med psykiske handicap og nu på et bo- og støttetilbud for voksne med handicap i København. Der bor otte beboere i afdelingen med forskellige former for udviklingshæmning.

HVAD HAR DU FÅET AF VIDEN OM PÅRØRENDE VIA DIN EGENTLIGE UDDANNELSE?

- Meget begrænset på seminarier. Dengang kunne man som valgfag vælge pårørendesamarbejde. Det gjorde jeg ikke. På min overbygningsuddannelse har det været en perifer del. Højst en enkelt forelæsning over to år handlede om inddragelse af pårørende, og hvordan de kunne bidrage.

HVORFOR ER PÅRØRENDE-SAMARBEJDE VIGTIGT?

- Jeg har lært virkelig meget på denne lille uddannelse allerede. Jo længere væk, de pårørende er, jo mere fylder institutionskulturen. Der kan komme et markant skel mellem livsverdener. Pårørende er utrolig vigtige.

HVORNÅR ER PÅRØRENDE-SAMARBEJDE SVÆREST? HVORFOR GÅR DET GALT?

- Jeg ser på udviklingspotentiale. Det er ikke altid, at de pårørende har blik for det. For eksempel: En forælder kan ønske, at en søn eller datter får bælte på! For mig er det vigtige, at personen selv kan tage sko og jakke på.

- Det handler blandt andet om forventningsafstemning og perspektiv. Hvad er vigtigt og det gode liv? Når der er kontakt til pårørende, er det nemmere at finde hinanden.

HVORFOR MELDTE DU DIG TIL EFTERUDDANNELSEN?

- Jeg var med til introaften om udbud af uddannelsen. En pårørendegruppe, som er politisk aktiv, fortalte om den. Det lød interessant, men jeg var egentlig skeptisk. Da jeg så grundbogen – med kobling af teori og reel pårørendevirkelighed – blev det dog for alvor interessant.

- Jeg er lidt teoretisk nørdet. Så jeg ville ikke have taget den, hvis den ikke levede op til akademiske standarder og var seriøs. Kobling mellem teori og praksis er helt afgørende for mig. Jeg skal kunne se relevansen og fremtidsperspektivet.

HVORDAN HAR FORLØBET VÆRET?

- Det har været meget positivt. Koblingen mellem teori og pårørende, der selv stod frem, har fungeret. Man bliver tvunget til at tænke på den uddannelse. For eksempel er det jo de færreste pårørende, der siger, at det også er forbundet med sorg med at være pårørende. Det eneste negative er faktisk, at uddannelsen er for kort!

HVORDAN FÅR DU DEN VIDEN, DU HAR FÅET PÅ UDDANNELSEN, DELT UD TIL DINE KOLLEGER?

- Der var fokus allerede på introdagen om det at få det udbredt til hele huset. Jeg ser det ikke som en kæmpe stor udfordring hos os. Vi er tre på kursus fra i alt fem huse. Min leder er heldigt nok også med.

- Vi har planlagt, at vores eksamen bliver forarbejde til en implementeringsproces i de kommende år, der skal skabe en kulturel forandring i organisationen med endnu mere inddragelse af de pårørende. Hos os er det en stor ændring. Vi skal have oprettet et pårørenderåd. Det er vores professionelle ansvar at få skabt nogle traditioner omkring det. For kulturen defineres af vanerne.

HAR DET GJORT DET SPECIELT, AT EFTERUDDANNELSEN HAR VÆRET DEFINERET AF BÅDE MEDARBEJDERE OG PÅRØRENDE?

- Det betyder kæmpe meget. I forhold til hvordan pårørende er beskrevet i teoretiske perspektiver – så gør det en stor forskel, at en pårørende står over for mig og fortæller, hvad vi skal vide. Virkelighedens nærhed er så afgørende. Men de pårørende bliver også klogere at af og til høre om vores tanker og refleksioner.

Fremtidens LEV

Førerhund eller vagthund?

105 LEV-folk var mødt op til landsmøde i november for at sætte ord og tanker på fremtidens LEV. Overskriften for hele landsmødet var da også "LEV i bevægelse". Store spørgsmål om LEVs navn og logo, hovedbestyrelsens sammensætning samt en række politiske temaer blev grundigt debatteret

Det har været et par begivenhedsrige år for LEV siden sidste repræsentantskabsmøde i 2016, hvor Anni Sørensen blev valgt som ny landsformand, og hvor fem ud af fem medlemmer af forretningsudvalget blev skiftet ud.

Politisk har der været store sager på tapetet – sager som er landet til større og mindre held for LEV. Blandt de positive udfald kan nævnes sagen om stemmeret og værgemål. En lang kamp ender nu med, at de cirka 2000 mennesker, der på grund af et § 6-værgemål er anset som umyndiggjorte, og derfor heller ikke har ret til at stemme til folketingsvalg, får deres fulde stemmeret. En kæmpe sejr.

Ændring af serviceloven - de lange forhandlinger om og forsøg på at ændre dele af serviceloven, så kommunerne fik øgede muligheder for blandt andet at substituere et tilbud med et andet, blev forhindret.

Magtlovgivning – en stærk indsats fra LEV sammen med blandt andre Udviklingshæmmedes Landsforbund var medvirkende til, at tiltag, der skulle øge bostedernes muligheder for at indskrænke beboernes frihed under særlige omstændigheder, langt hen ad vejen blev forhindret.

KLAPjob er nu også blevet forlænget. Og der er forhindret en massakre på højskoler, der har særlige tilbud til mennesker med udviklingshæmning.

Områder, hvor LEV ikke har haft så meget medvind, omfatter sagerne om ferieledsagelse, de løbende kommunale besparelser, ja, i det hele taget det at være i en kommunal virkelighed, som nogle gange minder mere om kommunalt lotteri.

Og så er der en række sager, som stadig pågår: STU, sundhed (en evaluering af forsøg med sundhedstjek er på vej), retten til at få førtidspension. Og meget andet.

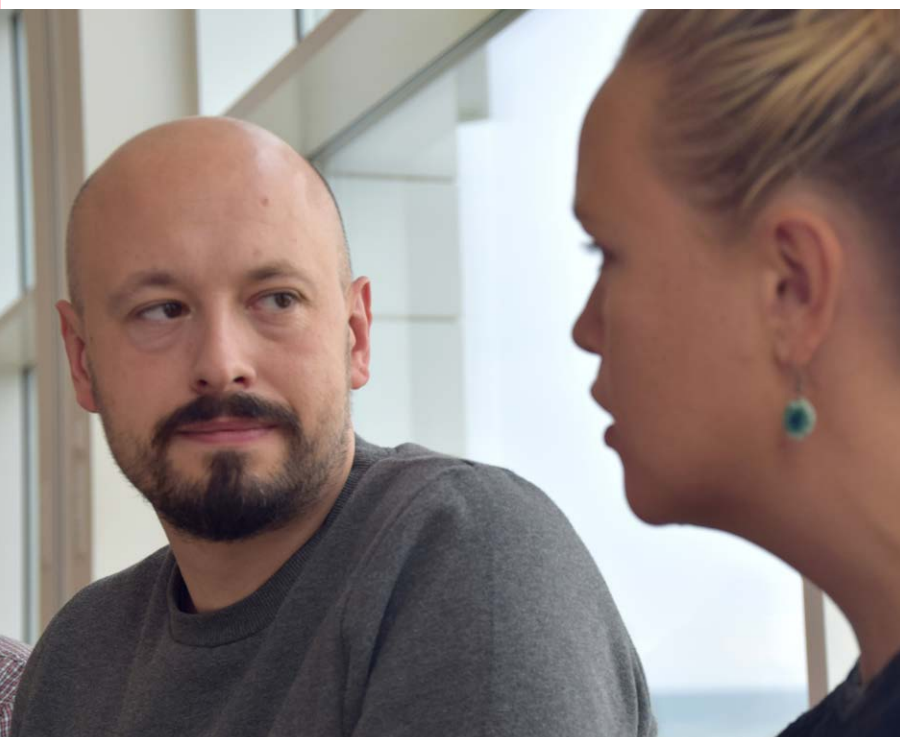
HVOR SKAL LEV HEN?

Med det tilbageblik indledte Anni Sørensen LEVs landsmøde den første weekend i november. Der har altså været og er fortsat masser af aktivitet

Steen Houmark gav et indblik i den kommunale verden, man som LEV-kreds taler ind i.

på den politiske front. Men selvfølgelig også i alle mulige andre hjørner af foreningen. Spørgsmålet er bare med LEV-formandens ord, "laver vi det rigtige?" Skal LEV være vagthund? Førerhund? Hvordan styrker vi LEVs arbejde endnu mere? Det kan være lokalt i forhold til arrangementer eller i form af alliancer med andre organisationer eller firmaer, der kan være med til at bakke op om LEVs holdninger og aktiviteter.

Spørgsmål som disse har da også været medvirkende til, at LEVs hovedbestyrelse har igangsat et større udviklingsarbejde – *Organisations- og Kommunikations-UdviklingsProcessen*, der nogle gange også går under navnet OKUP – som også fik en fremtrædende rolle på landsmødet.

DEN KOMMUNALE BERMUDA-TREKANT

Der blev lagt ud med to oplæg, der satte LEVs position i både det kommunale og landsdækkende landskab i perspektiv. For hvordan manøvrerer en lille kommunekreds for at få maksimal indflydelse over for en stor organisatorisk mastodont, som de fleste kommuner jo er?

Det første oplæg kom fra rådgiver og forfatter Steen Houmark, der gav et blik ind i den virkelighed, der reelt møder mange af LEVs aktive, når de er i kontakt med deres lokale kommune. For en kommune er ikke bare nogle politikere i x-købing og en stribe medarbejdere. Det er en kæmpe maskine med mange forskellige dagsordener og virkeligheder. Men en maskine som samtidig

Om politikere:

"Politikerne sidder der ikke, fordi de er dygtige, men fordi de har nogle holdninger!"

Steen Houmark

Om kommunale serviceniveauer der ofte er underlagt et rammebudget:

"Her bliver I mast, fordi I er i konkurrence med normalområdet. Så det er vigtigt med alliancer!"

Steen Houmark

Alliancer med andre kan være vejen til øget indflydelse. Det fortalte Peter Mose om.

Om de tre bundlinjer:

"I kommunerne er der tre centrale bundlinjer: politisk, økonomisk og faglig. Ram to af de tre, så er I nået langt."

Steen Houmark

Om magtbalancen i kommunen:

"Lav et kort, hvor man kan aflæse magtbalancen i forhold til ens konkrete sag."

Steen Houmark

er underlagt lovgivning, afgørelser og meget andet. Derfor har Steen Houmark opstillet en model, som han kalder den kommunale Bermudatrekant, der udgøres af henholdsvis "borger", "leverandør" og "myndighed". Det er et voldsomt kompliceret samspil, som man som LEV-aktiv, eller lobbyist, godt kan forberede sig på tager tid at komme ind i.

FÅ NOGLE ALLIANCEPARTNERE

Steen Houmarks indlæg blev fulgt op af ekspert i strategisk kommunikation mm. Peter Mose, der gav en række eksempler på, at netop alliancer med andre kan være vejen til en vis gennemslagskraft over for politikere og andre beslutningstagere. LEV vil ofte være for lille til at løfte en problemstilling alene, men sammen med andre kan der komme pondus bag. Men alliancer er ikke nødvendigvis problemløse – for LEV ønsker selvfølgelig noget fra sine alliancepartnere, men de ønsker jo også noget fra LEV. Den vekselvirkning skal man være opmærksom på.

HVOR SKAL VI HEN?

Fylt på med viden og nye tanker om den kommunale virkelighed, og hvordan man eventuelt kan få en fod indenfor, bestod resten af landsmødet af en række politiske og organisatoriske workshops. Her kunne man halvvejs i denne repræsentantskabsperiode for

LEV drøfte status og videreudvikling af vigtige politiske emner som bolig, sundhed, beskæftigelse, lokale aktiviteter og retssikkerhed.

De organisatoriske temaer havde fokus på LEVs organisations- og kommunikationsprojekt, der kører i øjeblikket. Det handler blandt andet om LEVs organisationsstruktur, en ny grundfortælling samt LEVs navn og logo. Igen opdelt i grupper diskuterede landsmødedeltagerne positive og negative sider ved en navneændring, opbygningen af hovedbestyrelsen med meget mere.

DET SKER DER NU

Det var altså ikke et landsmøde, hvor man bagefter kunne sætte to streger under beslutninger om det ene og det andet. Det handlede i stedet om visioner for fremtiden, ideudvikling og trykprøvning af nogle af de tiltag, der allerede er i gang eller på vej. Og der var masser af input at tage med fra Nyborg til det videre organisationsarbejde. Også konkrete ideer – eksempelvis at indgå i partnerskaber om alt fra sommerhøjskoler til suppekökkener. Input fra grupperne blev til sidst samlet sammen og overgivet til de arbejdsgrupper, der lige nu under organisations- og kommunikationsprojektet arbejder med disse emner.

Om LEV som lobbyorganisation:

"Der er 1700 organisationer derude, som forsøger at påvirke politikerne. Det er en kampsport om opmærksomhed. Men der er også mange samarbejdspartnere."

Peter Mose

Om at være relevant:

"Man skal gøre sig relevant for andre – hvor bidrager LEV?"

Peter Mose

Om alliancer:

"Når vi taler om alliancer, så glem ikke kommunerne som en (alliancepartner, red.)."

Peter Mose

"Overraskende alliancer giver noget særligt." (Peter Mose nævner en antiradikalisering-alliance bestående af PET, Børns Vilkår m.fl.) "Hvad får Børns Vilkår ud af det? Nye kunder; venner i systemet – det er vigtigt. De bygger kapital op, som de måske kan trække på senere."

Peter Mose

Om netværk:

"Man skal finde det, man er fælles om, og være gavmild. Hvor mange her sendte en hilsen til den nye socialudvalgsformand efter kommunalvalget? (cirka en tredjedel rækker hånden op) Hvor mange sendte til taberen? (tre hænder)."

Peter Mose

Om ordet lobbyisme:

"Nu siger jeg det: Interessevaretagelse er lobbyisme – bare med et pænere ord."

Peter Mose

Landsmøderepræsentanter om ændring af LEVs navn:

"Det vil være dødsensfarligt at skifte til helt nyt navn og logo. Det står i alle bøger. Og det vil være hamrende dyrt!"

"Det bedste ville være, hvis vi hed noget med udviklingshæmmede."

"Vigtigt at den jeg taler med, ved hvad jeg taler om."

"Der hvor min datter bor, kalder de sig unge med særlige behov."

Landsmøderepræsentanter om forslag til en ny grundfortælling:

"Man har ikke noget med om, at udviklingshæmmede skal have selvbestemmelse i eget liv."

"Søge indflydelse mangler. Vi er ikke en lukket loge."

"Der mangler altså noget om rådgivning."

"Hvor er kamporganisationen?"

"Ked af, hvis vi smider solidaritetsbegrebet ud."

Landsmøderepræsentanter om ændringer i LEVs forretningsudvalg og hovedbestyrelse:

"Vi er ikke enige i at FU skal nedlægges."

"Får man mere indflydelse, selv om der bliver færre medlemmer i HB?"

"Vi skal have nogen, der holder øje med sekretariatet."

"Der skal være en geografisk spredning."

Spastikerforeningen:

Vi har brug for at tilpasse os for at **overleve** som organisation

Ligesom i LEV pågår der i Spastikerforeningen store organisatoriske forandringer i øjeblikket. En af de mest iøjnefaldende er beslutningen om at ændre foreningens navn til CP Danmark. Foreningens direktør fortæller her om årsagerne til denne store beslutning og han har også et godt råd til LEVs igangværende proces med at modernisere organisationen: Vær tålmodig

INTERVIEW MED MOGENS WIEDERHOLT, DIREKTØR I SPASTIKERFORENINGEN

- HVORFOR HAR I VALGT AT SKIFTE FORENINGENS NAVN TIL CP DANMARK?

- Udgangspunktet var egentlig, at vi havde brug for at modernisere vores udtryk og vores navn. Spastiker er jo efterhånden blevet et skældsord, og de mennesker, der har cerebral parese, bruger ikke betegnelsen 'spastiker' længere. Derfor er det et problem for os som forening, at vi fortsat bruger den betegnelse. Vi har brug for at ændre vores udtryk og navn, så vi i højere grad rammer den målgruppe, vi gerne vil nå.

- HVILKE OVERVEJELSER HAR I GJORT I FORHOLD TIL NAVNET CP DANMARK?

- CP Danmark – Landsforeningen for cerebral parese er jo et navn, hvor vi tænker medlemmerne ind som det vigtigste parameter. Vi vil med navnet gerne skabe en identifikation omkring de medlemmer, vi har, og som vi gerne vil nå. Det vil sige den store gruppe, der ikke vil være medlem af Spastikerforeningen, men som forhåbentlig vil være med i CP Danmark. Hvis vi kan nå det mål, så er det rigtig fint. Og så må vi tage det kommunikative slæb, der så måtte være i forhold til at forklare alle andre, hvad CP Danmark er for en størrelse, og hvad det står for.

- HVILKE PROBLEMSTILLINGER TÆNKER I, DER KAN VÆRE VED DETTE NAVN?

- Det at skifte navn er jo farligt. Vi vil selvfølgelig opleve, at vi mister noget opmærksomhed og noget synlighed. Men jeg er overbevist om, at det er fuldstændig nødvendigt. De mennesker, vi repræsenterer, og som vi skal yde interessevaretagelse for, vil ikke kaldes for spastikere. De er noget andet. De er ikke deres handicap. De er helt almindelige mennesker, der blot har den særlige udfordring, at de også har cerebral parese. Det er sekundært eller tertiært i deres liv, og derfor vil de ikke kaldes for spastikere eller defineres ud fra deres handicap eller deres funktionsnedsættelse. Det er vi selvfølgelig nødt til at indrette os på som organisation.

- HAR I GJORT JER TANKER OM, AT NAVNET CP DANMARK MÅSKE KAN VÆRE FOR SVÆRT AT TYDE FOR UDEFRAKOMMENDE SÅSOM JOURNALISTER, EMBEDSFOLK OG POLITIKERE?

- Ja, det har vi da. Det har selvfølgelig en omkostning at skifte navn. Vi har jo et brand som forening og interesseorganisation, og der er jo mange mennesker, der ved, hvem Spastikerforeningen er efter knap 70 år på markedet. Der er meget, der er selvforklarende, når man siger, man kommer fra Spastikerforeningen. Og den forklaring, den skal vi så nu til at levere, hver gang vi siger, vi kommer fra CP Danmark. En del af

processen med at skifte navn fra Spastikerforeningen til CP Danmark handler i høj grad også om at komme ud med det bredere budskab om, at en spastiker ikke bare er en spastiker. En spastiker er faktisk meget bredere end dét billede, der tegner sig på nethinden hos den almindelige dansker, når vedkommende hører ordet spastiker. Dét at have cerebral parese har et stort spænd, og det spænd vil vi gerne ud at fortælle omverdenen om. De fleste danskere forbinder nok ordet spastiker med den del af befolkningen, som er sværest ramt af sin funktionsnedsættelse. Men det er jo altså en meget lille del af de mennesker, der har cerebral parese. Så på den måde er vores foreningsnavn jo også blevet et benspænd for os selv i den fortælling.

- HVORDAN HAR I GREBET DISSE ÆNDRINGER AN I FORHOLD TIL JERES MEDLEMMER – HERUNDER DEN DEMOKRATISKE PROCES OG KOMMUNIKATIONEN AF DEN PROCES?

- Selve processen omkring navneskiftet har faktisk været mange år undervejs. Det har været en lang proces med en masse diskussioner i forskellige fora. Det er noget alle har en mening om, og som der virkelig er mange følelser forbundet med. Så det er en følsom proces, og man skal acceptere, at det er en proces, der tager lang tid, hvor man grundigt skal argumentere for, hvorfor det her er en nødvendig udvikling, som vi må og skal igennem. Jeg tror, at man vil risikere at få en forening som vores i stykker, hvis man ikke respekterer, at så store ændringer af organisationen skal tage den tid, der er nødvendig. Spastikerforeningen er jo ikke bare et brand. Det er jo hjerteblod for rigtig mange af de folk, som har været aktive i foreningen i årevis.

- HVAD ER BAGGRUNDEN FOR DEN IGANGVÆRENDE MODERNISERING AF FORENINGEN?

- Vi har jo en meget traditionel opbygning med kredse og kredsbestyrelser.

Den organisering har vi haft til diskussion i ganske mange år. Og det er en svær proces at få brudt op i det. Men vi oplever, at der er rigtig meget dynamik og energi ude i landet uden for den traditionelle organisering om kredsene. Den energi vil vi gerne komme i møde

og bruge aktivt. Derfor ser vi nu på, om vi skal organisere os anderledes, så vi kan gøre brug af den gode energi og få skabt nogle gode aktiviteter og arrangementer for vores målgruppe. Så vi skal se på, om vi kan få en mere fleksibel struktur i foreningen. Det frivillige arbejde er jo i høj grad interessebåret, hvor de frivillige flekser i forhold til, hvad der interesserer dem lige nu og her. Vi skal som medlemsorganisation kunne være åbne overfor, at der kan være en mere løs organisatorisk struktur og en mulighed for, at medlemmerne kan flekse ud og ind af organisationen. Det er klart, det giver jo nogle udfordringer organisatorisk og måske også økonomisk for foreningen. Men jeg mener, at det er bydende nødvendigt med en sådan struktur og tankegang, hvis vi skal fastholde de frivilliges interesse i vores forening. Det er i virkeligheden en overlevelseskamp for os som forening. Hvis ikke vi tilpasser os, så bliver vi uinteressante. Så det er en nødvendighed for at opretholde den medlemskreds, vi har. Men det er først og fremmest en strategi, der skal fremtidssikre os som organisation i forhold til de mennesker, som vi skal repræsentere i fremtiden.

- HVAD ER PLANEN HER FREMEFTER I DEN MODERNISERING AF FORENINGEN?

- Vi har en ny hjemmeside, der er ved at være klar. Men dér, hvor vi for alvor gerne vil bruge vores energi fremover, det er at få draget vores medlemmer

tættere ind i vores kommunikation. Alt så blive bedre til at involvere medlemmerne i, hvad vores blad skal indeholde. Hvad skal vi bruge vores hjemmeside og vores Facebook-sider til. Hvad er det for kommunikationsbehov, de har. Vi har stadig en tendens til at kommunikere

om, hvad der interesserer os i sekretariatet - eksempelvis af politiske sager - og ikke, hvad der interesserer medlemmerne.

- LEV STÅR JO OGSÅ OVER FOR STØRRE ORGANISATIONSFORÆNDRINGER – HAR DU NOGLE GODE ERFARINGER OG RÅD TIL LEV I DEN PROCES?

- Der er to ting, som jeg har lært i den proces, vi har været igennem. Og vi er langt fra færdige. Det er tålmodighed og tid. Man er nødt til at give den slags forandringer den tid, den kræver og sørge for, at man har hele organisationen med sig. Og at man har en klar og sikker fortælling om, hvorfor man gør det her. Og så synes jeg, man skal gøre sig store anstrengelser for at få medlemmerne med sig i den proces, så det bliver en proces, der er forankret i organisationen og ikke noget, som kommer oppefra og ned.

”Der er meget, der er selvforklarende, når man siger, man kommer fra Spastikerforeningen. Og den forklaring, den skal vi så nu til at levere, hver gang vi siger, vi kommer fra CP Danmark.”

Et LEV i bevægelse:

Men i hvilken retning skal LEV bevæge sig?

Ved LEV-landsmødet for nylig fyldte debatten og diskussionen om, hvordan LEV skal udvikle sig som organisation, en væsentlig del af landsmødets program. Men hvilken retning skal LEV bevæge sig i? Det spurgte vi to kredsfolk med hvert sit erfaringsgrundlag i LEV om

Et LEV i bevægelse – sådan lød overskriften til LEVs landsmøde, der blev afholdt i Nyborg for nylig. En stor del af landsmødet handlede om at få deltagernes holdninger til, hvordan LEV skal udvikle sig som organisation. Og det var et emne, der i den grad fik sat gang i deltagernes diskussionslyst og debatter. En af dem, der deltog ved landsmødet, var kredsformand i Esbjerg/Fanø, Dorte Højriis Thomsen, der har været kredsformand i seks år og samtidig også sidder i LEVs hovedbestyrelse. Hun er stærk fortalende for, at der sker en fornyelse af LEV på flere fronter:

- Jeg mener ikke, at LEV er klædt godt nok på til fremtiden. For det første mener jeg, at organisationen er for

tung og bureaukratisk. Der er simpelthen brug for en lettere organisatorisk struktur i LEV. En anden stor udfordring for LEV er, at organisationen i dag i høj grad er båret af 'de grå kræfter'. Vi er ganske enkelt nødt til at tiltrække yngre medlemmer til LEV. Her tænker jeg primært på børnefamilierne. Det skal vi gøre ved at gøre os mere synlige og mere attraktive for dem, pointerer Dorte Højriis Thomsen.

BRUG FOR AT BLIVE SLANKET

Et af de mest erfarne kredsfolk i LEV er Ejvind Wilms. Han har siddet i LEVs politiske ledelse i mange år. I dag sidder han som bestyrelsesmedlem i Frederiksbergkredsen og har samtidig også en plads i LEVs hovedbestyrelse. Ejvind Wilms

mener også, at der er et behov for en modernisering af LEV.

- Der er sket meget, siden vi begyndte vores arbejde i LEV. Dengang vi startede, var der overhovedet ingen rettigheder for mennesker med udviklingshæmning. Det er der heldigvis kommet, og der er i dag en helt anden holdning til vores målgruppe. Men det er klart, at vi jo skal følge med tiden og hele tiden udvikle organisationen. Det mener jeg også, der er et behov for at gøre nu. For eksempel mener jeg, at vi skal have slanket den landspolitiske ledelse i LEV. Samtidig skal vi også have kigget på, om der skal ændres på den lokale struktur med kommune-kredsene. Som det er i dag, fungerer nogle kredse bedre end andre. Det tror jeg mest af alt handler om, at der er nogle kredse, der ganske enkelt ikke har tid og overskud til at løfte kredsarbejdet. Og de skal have noget mere hjælp, påpeger Ejvind Wilms.

LEV SKAL BLIVE MERE LÆKKER

Både Ejvind Wilms og Dorte Højriis Thomsen er enige om, at en af LEVs helt klare udfordringer er at tiltrække nye grupper af medlemmer til LEV. En af måderne at gøre det på er at blive skarpere på, hvem LEV er og hvad organisationen kan tilbyde, mener Dorte Højriis Thomsen.

- Jeg synes, LEV forekommer lidt slidt i det og er udfordret på sin vanetænkning. Jeg mener, vi skal blive bedre til at komme ud over rampen og blive dygtigere til at fortælle, hvem LEV er, og hvad organisationen kan. Det kræver blandt andet en stærk ny grundfortælling og måske også, at vi på en eller anden måde får moderniseret organisationens navn og visuelle udtryk. Det er i hvert fald vigtigt, at vi gør organisationen mere synlig på de medieplatforme, som potentielle nye medlemmer bruger. For at sige det lidt populært, så skal LEV støves af og gøres mere lækker og moderne. Det er den eneste måde at tiltrække nye medlemmer på.

Den holdning deler Ejvind Wilms.

- Den største udfordring for LEV er at få fat i flere grupper af medlemmer. Som det er nu, er der mange, der søger hen

Dorte Højriis Thomsen

imod de enkelte diagnoseforeninger. Vi skal prøve at gøre os mere attraktive, så de også ønsker at blive medlemmer her i LEV. Man kan jo sagtens være medlem flere steder. Det skal vi blandt andet gøre ved at understøtte de lokale kredse og lave flere fælles aktiviteter og arrangementer i tæt samarbejde med diagnoseforeningerne. Og så er det vigtigt, at LEV bliver bedre til at kunne kommunikere med de unge forældre, dér hvor de er. Og det foregår i dag jo i høj grad på de sociale medier.

OKUP KLÆDER LEV PÅ TIL FREMTIDEN

Den moderniseringsproces af Landsforeningen LEV, der er blevet døbt OKUP (Organisations- og Kommunikations-UdviklingsProces), har givet anledning til mange refleksioner, idéer og holdninger til, hvilken retning LEV skal bevæge sig i. Den bevægelse kan munde ud i flere forskellige resultater. Måske får LEV et nyt navn eller et nyt logo. En ny grundfortælling. En ny demokratisk struktur og organisering. Alle bolde er i luften, og det er endnu uvist, hvordan de lander. Og det er en rigtig positiv og vigtig proces, pointerer Dorte Højriis Thomsen:

- Det er rigtig positivt, at vi med OKUP har sat gang i den moderniseringsproces, som LEV har brug for. Min forventning og forhåbning er, at OKUP vil bidrage til, at LEV bliver bedre klædt på til de fremtidige udfordringer.

Ejvind Wilms

”LEV forekommer lidt slidt i det og er udfordret på sin vanetænkning. Jeg mener, vi skal blive bedre til at komme ud over rampen og blive dygtigere til at fortælle, hvem LEV er”

Dorte Højriis Thomsen

”Vi skal have slanket den landspolitiske ledelse i LEV. Samtidig skal vi også have kigget på, om der skal ændres på den lokale struktur med kommune-kredsene”

Ejvind Wilms

De tilknyttede foreninger

LEV har i øjeblikket 16 tilknyttede foreninger. Hver forening repræsenterer typisk et særligt handicap/syndrom, men det kan også være en særlig tilgang til det at have et handicap (Kristelig Handicapforening) samt mennesker med udviklingshæmnings egen forening, ULF. Men hvad foregår der egentlig i foreningerne, hvad er det for handicap, de repræsenterer, og hvorfor er de medlem af LEV? Det er nogle af de spørgsmål, vi prøver at besvare i denne serie i LEV Bladet om de tilknyttede foreninger. Denne gang kan du møde Kristelig Handicapforening.

Thomas Bjerg Mikkelsen, formand for Kristelig Handicapforening.

KRISTELIG HANDICAPFORENING

OM KRISTELIG HANDICAPFORENING

Etableret i 1980. Foreningen har godt 1100 medlemmer, og det tal er stigende. Fokus har traditionelt været familier med børn med udviklingshæmning, men i stigende grad er mennesker berørt af autisme kommet til. Kristelig Handicapforening har landskontor i Aarhus.

Læs mere på www.k-h.dk.

”Vi er i gang med at åbne op”

Kristelig Handicapforening blev dannet i 1980 af en gruppe familier med børn med handicap, der oplevede institutionsmiljøer for deres sønner og døtre uden en kristen tilgang. Forældrene ville gerne have, at børnene voksede op i bosteder med en kirkelig baggrund, og foreningen blev derfor dannet som ramme om nye botilbud, hvor det kristne hjem og miljø var bærende.

Thomas Bjerg Mikkelsen har siden 2014 været formand for Kristelig Handicapforening. Han fortæller, at i starten etablerede man botilbud til 8-10 beboere med et ansat lederpar. Man prøvede at skabe en familieramme, et rigtigt hjem, om botilbud til voksne. Men i dag er det lidt anderledes:

- Det har rykket sig meget. Vores botilbud skiller sig ikke ud fra andre botilbud. Vi ønsker bare ikke at lave store botilbud, der skal helst ikke bo mere end 12-15 beboere. Men det skal jo også hænge sammen i driften. Så på den måde er vi en modkultur til de store botilbud, som bliver opført rundt omkring, men vi er også realistiske.

Lederparret er i dag erstattet af uddannet personale. Beboerne har egen bolig, hvor de indretter sig som de vil, men der er stadig fokus på at skabe en hjemfølelse – også i fællesarealerne. Oprindeligt ejede Kristelig Handicapforening sine botilbud, sådan er det ikke mere.

- Nu er alle botilbuddene selvejende. Vi er mere en interesseorganisation – mere rådgivende end styrende. Og så kan vi komme med ressourcer, penge, i form af lån til nye botilbud.

Det kristne spiller stadig en stor rolle. Folkekirkens grundholdning står således i botilbuddenes vedtægter.

- Vi vægter en tydelig kirkelig profil højt. Men beboerprofilen har ændret sig. Nogle er vokset op i kirkelig sammenhæng andre ikke. Der er en større diversitet i beboergrundlaget, og beboerne har jo frihed til selv at deltage i, hvad de vil.

Kristelig Handicapforening administrerer p.t. 12 selvejende botilbud, og et 13. er på vej i København. Foreningen har traditionelt haft mennesker med udviklingshæmning som målgruppe. Men på det seneste er der også kommet en del med autisme. Det betyder, at man har arbejdet på at udvikle tilbud til denne målgruppe – herunder til de pårørende.

HVILKE MÆRKESAGER HAR KRISTELIG HANDICAPFORENING?

- Vi har formuleret tre mærkesager: Fremme forkyndelsen af det kristne budskab blandt handicappede og deres pårørende. Fremme oprettelsen af kristne bofællesskaber. Varetage handicappedes sag generelt – eksempelvis sikre frit boligvalg.

HVILKE AKTIVITETER HAR KRISTELIG HANDICAPFORENING?

- Vi har forskellige kurser. Vi har lige gennemført et kursus for forældre til børn med handicap. Kurset handlede om at have et godt samliv og parforhold i en hverdag, der kan være meget presset. Vi har også bestyrelseskurser, vi laver materialer til andagter, vi tilbyder netværk for pårørende. Og så arbejder vi konstant på at understøtte udviklingen af nye bofællesskaber.

- I de kommende år har vi et særligt fokus på familier med hjemmeboende børn. Det kan være netværk, fællesarrangementer og lignende.

Kristelig Handicapforening har ind imellem offentligt blandet sig i forskellige dis-

kussioner. Eksempelvis vedrørende aktiv dødsbistand og om frit boligvalg i artikler i Kristeligt Dagblad. Men foreningen kunne sagtens gøre mere, fortæller Thomas Bjerg Mikkelsen. Derfor har man også ansat en journalist, så administrationen nu består af tre personer – inklusiv landsleder Tove Søgaard.

HVORDAN OPFATTER I MEDLEMSKABET AF LEV – HVAD VIL I GERNE BRUGE LEV TIL?

- Vi har tidligere været meget passive medlemmer og levet lidt i vores eget fællesskab. Men vores landsleder er blevet medlem af LEVs hovedbestyrelse, og vi har nu en bevidst strategi om at åbne vores forening op. Vi ønsker et samarbejde.

- Vi får meget tilbage, men vi har forhåbentlig også noget, vi kan bidrage med.

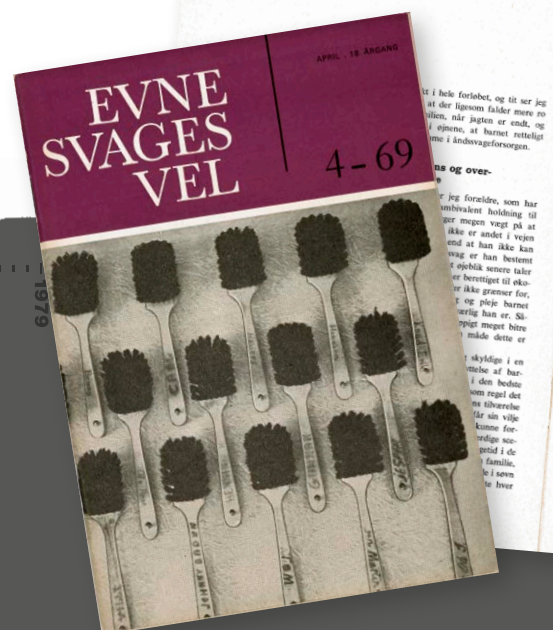
Thomas Bjerg Mikkelsen nævner flere områder, hvor LEV går forrest, og hvor Kristelig Handicapforening gerne vil bidrage:

- Det er vigtigt for os at kunne blive ved med at lave selvejende botilbud. Men det kan være meget vanskeligt at få lov til at bygge. Den kamp kan vi bruge LEV til.

- Mere overordnet er områder som LEVs kamp for respekt for det at have et rigtigt hjem, respekt for et menneskesyn som gør, at alle er ligeværdige og at slås for at virkeliggøre FN's handicapkonvention i Danmark vigtige. Og der skal der nogle stærke muskler til, siger Thomas Bjerg Mikkelsen med henvisning til, at han mener, at LEV i højere grad kan løfte det end en mindre forening som Kristelig Handicapforening.

Det skrev vi...
for **49** år siden

Erfaringer fra samarbejdet med forældre og pårørende

Foredrag af socialrådgiver Birthe Nielsen, Vodskov, holdt på Statens Åndssvageforsorgs Nyborg-møde

...

AMBIVALENS OG OVERBESKYTTELSE

Undertiden ser jeg forældre, som har en mærkelig ambivalent holdning til barnet. De lægger megen vægt på at forklare, at der ikke er andet i vejen med lille Peter, end at han ikke kan tale endnu, åndssvag er han bestemt ikke, men når vi et øjeblik senere taler om, hvorvidt Peter er berettiget til økonomisk tilskud, er der ikke grænser for, hvor megen pasning og pleje barnet kræver, og hvor besværlig han er. Sådanne forældre er hyppigt meget bitre på samfundet, og den måde dette er bygget op på.

Mange forældre gør sig skyldige i en helt fantastisk overbeskyttelse af barnet. Det sker naturligvis i den bedste mening, men resultatet er som regel det stik modsatte. Hele familiens tilværelse drejer sig om barnet, som får sin vilje i et og alt. Jeg tror, at jeg kunne fortælle i timevis om de mærkværdige scener, der udspilles omkring sengetid i de små hjem. For nylig traf jeg en familie, hvis 6-årige pige kun kunne falde i søvn i familiens bil, og faderen måtte hver aften ved sengetid køre hende i søvn. Det er meget almindeligt at træffe børn, som ikke vil sove, med mindre en af forældrene går med i seng. Mange

af disse vaner - eller uvaner - er sikkert begyndt ret uskyldigt, og såmænd til lige stor fornøjelse for mor/far og barn, men det er nu, som om det charmerende går lidt af legen, hvis den varer ved op i årene og medfører, således som jeg også har set, at faderen bliver forjaget fra ægtesengen. Der hører ikke megen fantasi til at forestille sig, hvilke ægteskabelige konflikter, denne situation kan medføre.

...

SØSKENDEFORHOLDET

Også på andre områder er der en tilbøjelighed til, at forældre påtager sig et mere eller mindre frivilligt martyrium - barnet kan ikke overlades til andre - derfor kan vi aldrig komme ud sammen, siges der, vi er nødt til at ofre os for barnet, vi kommer ikke længere sammen med andre mennesker. Særligt hvis der er andre børn i familien, finder jeg det af allerstørste vigtighed at tale med forældrene om at finde en løsning, således at de kan føre en så normal tilværelse som muligt, og prøver at forklare, at også det åndssvage barn vil være bedre tjent med forældre, som får lidt inspiration udefra.

Det at være søskende til et åndssvagt barn kan være en stor belastning.

Mange forældre stiller uden at tænke nærmere over det meget store krav til det normale barn, krav som dette slet ikke er modent til at honorere, og er ikke opmærksomme på, at man herved kan opnå, at det normale barn bliver irriteret på det handicappede, som i det raske barns øjne nyder mange fordele - fortrinsvis i retning af at have forældrenes udelte opmærksomhed. Jeg må nu skynde mig at tilføje, at jeg kender mange eksempler på et usædvanlig smukt forhold mellem søskende.

...

SUCCES MED MØDRE-KURSUS

Jeg har længe troet på, at forældre i visse situationer kan lære mere af hinanden end af mig og andre medarbejdere, og denne tro fik mig for 3 år siden til i godt samarbejde med børnehavelærere, plejersker, hjemmevejledere m.v. at springe ud i at arrangere et kursus for mødre med hjemmeboende åndssvage børn. Det foregik på en afdeling på centralinstitutionen i Vodskov, hvis daglige beboere var på sommerlejr, og selv om indkvarteringsmulighederne var noget primitive, tror jeg, jeg med sandhed kan sige, at mødrene nød de dage. Vi havde 12 mødre med, hver med et barn. Det var fortrinsvis "nye" mødre, men samtidig havde vi inviteret et par

NÆRVÆR TRYGHED AKTIVITET

Birkegården er et lille, overskueligt aktivitets og samværstilbud for udviklingshæmmede over 18 år. Vi har plads til 29 brugere. Rammerne er en herskabsvilla med højt til loftet og store, lyse rum. Haven bruges året rundt - om vinteren som stedet hvor vi hver dag tænder bål og får frisk luft.

Vore brugere har til fælles, at de har behov for ro og nærvær for at trives. De har ofte en fortid på store aktivitets- og dagtilbud, og nogle har andre udfordringer end deres udviklingshandicap.

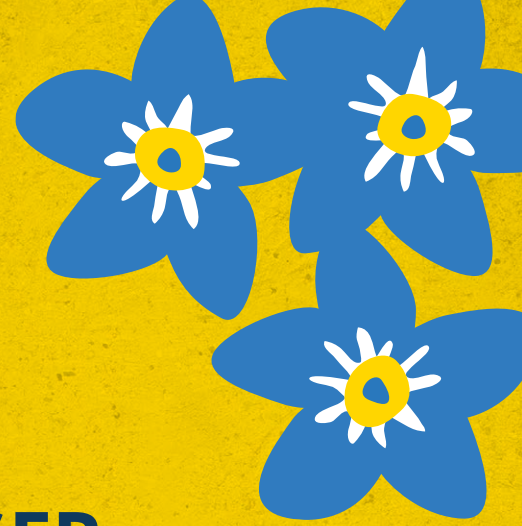
Vores tilgang er neuropædagogisk, og vi oplever, at brugerne falder til ro og bliver gledere. Når rammerne og hverdagen er overskuelig, løsner eventuelle konflikter op, og lysten vokser til at indgå i fællesskaber og aktiviteter.

Birkegården har fungeret som aktivitetstilbud i 60 år. Både i hverdagen, og når vi holder fest og tager på udflugter og rejser, har vi fokus på, at den enkelte skal mærke livsglæde og føle sig tryk.

Aktivitetscentret Birkegården, Tranegårdsvej 73, 2900 Hellerup. Tlf. 3962 4117

KREDS- GENERALFORSAMLINGER I LANDSFORENINGEN LEV 2019

KREDS	TID	STED
Djursland	21. februar kl. 19:00	Djurslands Folkehøjskole, Drammelstrupvej 15, Tirstrup, 8400 Ebeltoft
Faxe/Vordingborg/Stevns	25. februar kl. 17:00	Hollænderhaven, Fuglebakken 3, 4760 Vordingborg
Greve	21. februar kl. 18:00	Lerås 37, 2670 Greve
Hedensted/Horsens	28. februar kl. 19:00	Sund By, Åboulevarden 52, 8700 Horsens
Kalundborg	5. februar kl. 18:00	Aktivitetscenter Solsikken, Skibbrogade 52, 4400 Kalundborg
Kolding	28. februar kl. 20:15	KUC, Ågade 27, 6000 Kolding
Køge	28. februar kl. 19:00	Agerbækhus, Gymnasievej 30, 4600 Køge
Morsø	25. februar kl. 19:00	Frivillighedscenter Mors, Støberivej 7, 7900 Nykøbing
Odense	27. februar kl. 19:00	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, 5000 Odense C
Odsherred	26. februar kl. 18:00	Asnæs Forsamlingshus, Esterhøjvej 26, 4550 Asnæs
Randers	19. februar kl. 19:00	Café Gaia Papaya, Lene Bredahlsvej 10, 8900 Randers
Rødovre	21. februar kl. 18:00	Rødovregård, Vognporten, Kirkesvinget 1, 2610 Rødovre
Silkeborg	26. februar kl. 19:00	Medborgerhuset Silkeborg, Bindslevsplads 5, 8600 Silkeborg
Skive	27. februar kl. 19:00	Center Møllegården, Møllegade 5, Skive
Tønder	25. februar kl. 19:00	Abild Ungdomsskole, Ribelandevej 62, Abild, 6270 Tønder
Vejle	21. februar kl. 19:00	Foreningernes Hus, Vissingsgade 31, 7100 Vejle
Vestegnen	16. januar kl. 19:00	Kulturhuset KILDEN, Nygårds Plads 31, 2605 Brøndby
Aabenraa	26. februar kl. 19:00	Bostedet Møllemærsk, Møllemærsk 24, 6200 Aabenraa
Aalborg/Himmerland	7. februar kl. 19:00	Kulturhus Trekanten, Sebbesundvej 2A, 9220 Aalborg

Over hele landet gør frivillige i LEV en forskel for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. Nogle kæmper en politisk kamp for at forbedre livsvilkårene, nogle hjælper familier i svære livssituationer, nogle skaber glæde som besøgsven eller yder en indsats ved at stable sommerfesten på benene. Men hvad driver LEVs frivillige? Og hvorfor er de aktive i netop LEV?

LEV Bladet bringer i hele 2018 en række portrætter, som sætter ansigt på frivilligheden i LEV. I hvert blad fortæller en ny frivillig om sin rolle i LEV og motivationen bag. Dette er det sidste portræt i serien.

AF CAMILLA OVERGAARD NIELSEN, ORGANISATIONSKONSULENT I LEV ■
FOTO: ANITA GRAVERSEN

MØD EN FRIVILLIG

Jan Skou-Nielsen, bisidder

Jan Skou-Nielsen er frivillig bisidder i LEVs rådgivning. Vurderer rådgiverne, at en familie kan have gavn af et bisidderforløb, kan de trække på et korps af erfarne bisiddere rundt omkring i landet. Konceptet i LEVs bisidderordning er et formøde, et møde og en evaluering, så bisidderne er ikke inde i langstrakte forløb, men bidrager med friske øjne på en fastlåst situation og har gode erfaringer med at bringe familierne et stykke videre.

HVAD GÅR DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV UD PÅ?

- Bisidning i LEV kommer i stand ved, at familien henvender sig til rådgivningen med en problemstilling. Ud fra den dialog LEVs rådgivning har med familien, vurderer rådgiverne, om familien kunne have gavn af en bisidder i deres sag. Efterfølgende bliver jeg så kontaktet og får at vide, hvad problemstillingen går ud på, hvad det er, familien har brug for bisidning til, og bliver spurgt, om jeg vil påtage mig opgaven. Siger jeg ja, får jeg et telefonnummer og et navn. Derefter ringer jeg familien op og aftaler et formøde med dem. På formødet kan jeg spørge ind til, hvad det hele drejer sig om. Hvad det er, familien gerne vil. Og hvordan vi kan komme fra A

til B. Ud fra det lægger vi en strategi for forløbet. Jeg spørger også, om jeg må blande mig på det møde, hvor jeg skal med som bisidder. Det må jeg som regel godt, så jeg har mulighed for at supplere det, familien selv siger. Derfor er det formøde også enormt vigtigt. For det giver dig mulighed for at komme godt ind i problemstillingen og få familiens vinkel på det, så du ikke bare sidder som bisidder til mødet uden at kunne bidrage med noget. Det er vigtigt. Det er det i hvert fald for mig.

- Mødet, hvor de gerne vil have en bisidder med, kan handle om alle mulige ting. Det kan være et møde med en kommune, en institution, et bofællesskab eller et værksted eller

noget i den stil. Bagefter evaluerer vi på mødet, og hvad der blev besluttet, og så er opgaven for mig som bisidder faktisk slut. Det er et kort forløb med et formøde, et møde og en evaluering.

- Hele formålet med det forløb er selvfølgelig at løse det problem – et eller flere – som familien står med. At løse det på en måde, så vi får to vindere ud af det i stedet for en taber og en vinder. Selv om vi har nogle ønsker, når vi går ind til mødet, så lykkes det kun, hvis vi har den anden part med. Hvis den anden part ikke synes, at det er en god idé, jamen så bliver tingene jo ikke til noget. Så det vil sige, at man skal gøre modparten til sine medspillere, man skal ikke have dem som modspillere.

BISIDDERORDNINGEN I LEV

Bisidderordningen i LEV giver LEVs rådgivning mulighed for at stille en frivillig bisidder til rådighed for medlemmer i vanskelige sager. Konceptet er et formøde mellem bisidder og medlem, et møde med modparten, hvor bisidderen sammen med medlemmet deltager, samt en afsluttende evaluering. Ordningen tilbyder ikke længerevarende forløb. Ligesom det heller ikke er muligt at bestille en bisidder gennem LEV. Det er udelukkende ud fra en konkret vurdering af sagen i LEVs rådgivning, at det besluttes, om medlemmet kan tilbydes en bisidder.

Det rykker ingenting. Det er min erfaring som bisidder. Og det er også noget af det, som formødet går ud på. Nemlig at vi sammen bliver indstillet på, at vi skal rykke, og at det kan vi ikke gøre alene. Det bruger jeg meget tid på at tale igenem med familien inden mødet.

HVORDAN KOM DU I GANG MED DIT FRIVILLIGE ARBEJDE I LEV?

- Jeg har kendt LEV de sidste 40-50 år, fordi jeg har arbejdet inden for området. Først som amtskonsulent og efterfølgende i en kommune i handicapafdelingen. Da jeg blev pensioneret, lå det derfor lige til højrebenet at ringe til LEV og spørge, om de kunne bruge sådan en som mig. Og så blev jeg inviteret til et interview, og efterfølgende fik jeg at vide, at det mente de godt, at de kunne.

HVOR LÆNGE HAR DU VÆRET FRIVILLIG?

- Jeg har været i gang i ni år nu. Og jeg er meget glad for det! Jeg synes, det er enormt livsbekræftende at kunne bruge lidt af den erfaring, man har fået i sit arbejdsliv, til gavn for andre. Det er dejligt.

LAVER DU DET SAMME NU, SOM DA DU STARTEDE?

- Ja, det gør jeg egentlig. Selvom jeg kan mærke, at pengene bliver færre og færre inden for området. De skal løbe stærkere både sagsbehandleren, der får flere sager, og pædagogen, der får færre timer med den udviklingshæmmede. Alting bliver strammet op, så pengene er ikke, hvad de har været, og det går jo ud over alle.

- Er der så forskel på de problemstillinger, jeg møder, fra jeg startede som bisidder og så til nu? Det handler jo også om kommunikation og forventninger. Noget med forventningsafstemning. Og det skal alle parter være bedre til. At sige, hvad er vores opgave som pårørende, og hvad er institutionens eller dagtilbuddets eller botilbuddets opgave. Der skal man være HELT præcis! Og hvis man ikke kommunikerer det helt klart ud, så kan der godt ske noget, som ikke er så godt. Og så bliver man usikker, og så kan man få brug for en bisidder. Så i det øjeblik økonomien strammer til, så vil der nok naturligt være en stigning i behovet for bisidning. For der er noget, som ikke længere vil kunne lade sig gøre, når et område rammes af besparelser.

- Meget af det, vi har med at gøre som bisiddere, handler også om systemforståelse. Fordi hospitalsvæsenet har ét system, og socialforvaltningen et andet og undervisningsforvaltningen et tredje og så videre. Så det er fint som bisidder at have kendskab til de forskellige systemer, som man løber ind i og kunne gennemskue dem. For de pårørende – forældrene – de kigger jo ikke på systemer. De kigger på deres barn og undrer sig over, hvorfor man ikke gør sådan og sådan? Men det kan være, at det er et andet system, der har ansvaret for netop det. Hvis så en repræsentant fra det ene system siger, at det har familien ret til, men det er et andet system, der skal bevilge indsatsen - ja, så kan der nemt opstå kommunikationsbrister og konflikter.

- Nogle gange siger jeg til formøderne, at sagsbehandleren jo ikke møder på arbejde hver dag for at lave et dårligt stykke arbejde. Alle vil jo gerne gøre deres arbejde godt og få anerkendelse, så egentlig har vi et fælles udgangspunkt. Som pårørende vil man gerne have, at der er gode betingelser for den udviklingshæmmedes trivsel og udvikling. Det vil pædagogen og den kommunale sagsbehandler sådan set også gerne. Så bag ved konflikterne ligger der en fælles målsætning, man skal finde frem.

HVILKEN BETYDNING HAR DET, AT DIT FRIVILLIGE ARBEJDE HANDLER OM MENNESKER MED UDVIKLINGSHÆMNING?

- Altså, der er udviklingshæmmede i min egen familie, så jeg har det tæt på. Og så har jeg stor kærlighed til hele arbejdsområdet omkring udviklingshæmmede. Så det har stor betydning for mig, at det handler om mennesker med udviklingshæmning. At den erfaring, jeg har samlet op over de sidste fyre år i mit arbejde, kan bruges af andre. Så man føler, at det har værdi, og at man bidrager. Man er ikke bare pensionist. Altså hvis andre kan få glæde af den erfaring, jeg har oparbejdet, så er det da hammergeodt!

HVAD BRINGER DU IND I DIT FRIVILLIGE ARBEJDE?

- Erfaring fra et langt arbejdsliv. Men egentlig kunne jeg også godt tænke mig at nævne, at jeg tilbage i 80'erne

sad med i en lille arbejdsgruppe, hvor vi stiftede Danmarks første friskole for udviklingshæmmede. Hvis du havde et normalt barn, så kunne du dengang som nu vælge at sende dit barn på en socialistisk friskole, en katolsk friskole, en Steinerskole, en folkeskole og så videre. Du kunne vælge en række forskellige friskoler alt efter hvilken indstilling, du havde som forældre. Men hvis du havde et udviklingshæmmed barn, så kunne du ikke vælge. Så var der kun ét tilbud, og det, syntes jeg, var meget uretfærdigt. Men i foreningen Herta lykkedes det os at lave en friskole for udviklingshæmmede inspireret af Rudolf Steiners pædagogik, som havde nogle betragtninger omkring udviklingshæmmede, som vi syntes var gode. Vi kunne dog ikke kalde det en friskole dengang, men måtte kalde det et "daghjem med formaliseret hjemmeundervisning" for at det kunne gå igennem. Det var nok arbejdet med at stable den skole på benene, der fik mine øjne op for, hvor meget man skal kæmpe (som forældre til et barn med udviklingshæmning, red.), og den forståelse bringer jeg med, når jeg bisidder.

HVAD GIVER DET DIG AT VÆRE FRIVILLIG I LEV?

- Det giver mig en glæde at møde alle de mennesker, jeg får lov til at møde. Fordi det er nogen vildt dejlige og engagerede mennesker, der som forældre har arbejdet et helt liv med udviklingshæmmede.

- Selvfølgelig er det ikke hver gang, at tingene lykkes. Der er nogle gange, hvor man ikke rigtigt kan bidrage, fordi nogen ikke kan bruge den viden, man har. Jeg kan jo have nogle idéer om, hvilken vej de skal gå, og den vej vil de ikke gå. De vil fastholde deres eget spor, og det mener jeg måske, er en blind vej. Og så må man jo bare trække sig tilbage, for det er dem, man skal betjene, det er ikke min forfængelighed. Derfor bliver formødet også så vigtigt, for det møde skal jo forebygge uenigheden om, hvilken vej vi skal gå. Så vi går vejen sammen, det er jo det, der er kundskaben som bisidder.

KAN DU FORTÆLLE OM EN SITUATION, HVOR DU OPLEVEDE AT GØRE EN FORSKEL?

- Jeg kan ikke give dig et konkret eksempel, men glæden ved at lave en evaluering bagefter, hvor familien siger til mig som bisidder: "Ved du hvad, det var sørme godt, at LEV havde en bisidder. Det var dejligt, at du var her". Det er rigeligt! Det er livsbekræftende. At man gav dem den tryghed ved at være der. Men jeg vil også sige, at man som bisidder i LEV får noget forørende bare ved hjælp af navnet LEV. Der er stor respekt for LEV alle steder, og det er min oplevelse, at det bidrager til at få en løsning på plads.

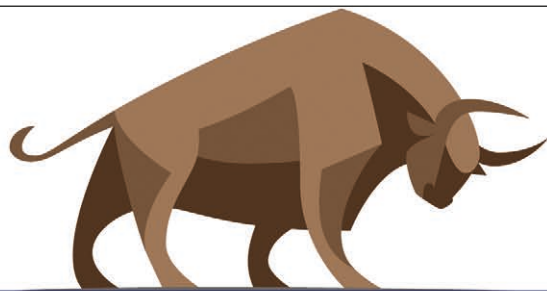
HAR DU ET GODT RÅD TIL ANDRE FRIVILLIGE ELLER PERSONER, SOM OVERVEJER AT BLIVE FRIVILLIGE I LEV?

- Jeg har i hvert fald to tidligere kollegaer, som også er blevet bisiddere i LEV, og jeg tror, at de nyder det lige så meget som mig. Så rådet er vel, at man kontakter LEV, hvis man overvejer at kaste sig ud i rollen som bisidder.

- Mange af os, der er bisiddere i LEV, har jo arbejdet et helt liv med udviklingshæmmede på en eller anden måde. Der er en kærlighed til dem, der sådan er lidt skæve. Så har man det sådan, er der meget at hente som bisidder i LEV.

VIL DU OGSÅ GIVE EN FRIVILLIG HÅND?

I LEV bakker vi op om frivilligt arbejde, der understøtter LEVs formål – nemlig at forbedre livsvilkårene for mennesker med udviklingshæmning og deres pårørende. På www.lev.dk kan du læse om mulighederne for frivilligt arbejde i foreningen, finde LEVs aktuelle frivilligprojekter og kontaktoplysninger til LEV-kredsen i dit lokalområde.

DEN SELVEJENDE INSTITUTION OXEN Botilbuddet Oxen & Dagcentret Kærren

Vittrup Baunevej 14, 6650 Brørup | kontakt@dsioxen.dk | 75 388 388 | www.oxen-botilbud.dk

KRAFTVÆRKET

CAFÉ • VASKERI • GALLERI • GENBRUG • VÆRKSTEDER

Besøg os på Svanevej 24, 2400 Kbh. NV • Der er åbent onsdag – fredag 10-18 og lørdag 10-15
Læs mere på www.captum.kk.dk eller følg med på [f csbbcaptum](https://www.facebook.com/csbbcaptum) [#csbbcaptum](https://www.instagram.com/csbbcaptum)

Højskolen i Krummerup Specialskole med 25 års erfaring

Højskolen i Krummerup er en specialskole for udviklingshæmmede unge. Hos os er der plads til forskellighed, faglig fordybelse og læring der giver livsduelighed. Kom og besøg os - vi vil glæde os til at se dig. Læs mere på krummerup.dk

Højskolen i Krummerup
Socialpædagogisk Center
Næstved Kommune
krummerup.dk

Haldagermaglevej 6
4250 Fuglebjerg
telefon 5588 2360
Krummerup@naestved.dk

**HØJSKOLEN I
KRUMMERUP**
lær & bo

ET LIV MED UDVIKLINGSHÆMNING

Når du beder mig tage mig sammen, tænker jeg, at du skulle prøve at have det ligesom mig

Mange går rundt med skjulte smerter eller handicap. Men selvom du ikke kan se, hvad vi fejler, skal du ikke dømmе os uden at kende os og det, vi kæmper med

Kære dig, der læser dette. Jeg lever på mange måder ligesom dig. Jeg bor i egen lejlighed, handler ind selv, har haft et arbejde, sidder i to bestyrelser og har hjulpet til som frivillig på en festival. Men jeg er ikke som dig. Jeg kæmper med det, der hedder mine 'eksekutive funktioner', som på forståeligt dansk er det, der har med behovsstyring, planlægning, overblik og motivation at gøre.

Det hele begyndte ved fødslen, hvor jeg ikke fik nok ilt. Jeg er udviklingshæmmet, og jeg plejer at sige, at min hjerne modarbejder mig, men det er der mange, der ikke forstår. Så når jeg skal forklare det, plejer jeg at sammenligne min hjerne med en teenagers. For eksempel skal jeg ofte bruge dobbelt så lang tid og dobbelt så mange kræfter på at løse de kedelige opgaver i hjemmet. Simplethen fordi jeg først skal bruge

tid på at overbevise min hjerne om, det skal gøres. En opvask kan for eksempel tage mig en halv time at komme i gang med, og en tur ned at handle kan tage mig ligeså lang tid at overbevise mig selv om.

Min hverdag afhænger af, hvordan min nat er gået. Hvis jeg er vågnet mange gange i løbet af natten, sover jeg formiddagen væk, ellers står jeg op ved 6-7 tiden og skriver godmorgen til min far og min kammerat. Jeg hører musik på YouTube eller finder en serie - altid en med flere afsnit - som jeg ser. Tiden går bare, og det er ikke altid, jeg har noget at se til. Mit humør, når jeg går i seng, hænger meget sammen med, om jeg har oplevet noget negativt i løbet af dagen, for jeg bliver nemt slået ud af kurs, hvis jeg ikke selv kan styre min hverdag eller bliver presset eller stresset.

Jeg vil gerne ses på som et almindeligt menneske, men vil gerne have, at du tager hensyn til, at der er ting, der er sværere for mig, end de er for dig

Maja Hansen er aktiv i Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF), her deltager hun i landsmøde i Odense.

Jeg prøver altid at berolige mig selv, når jeg går i seng, men det er ikke altid, det virker så godt, som jeg ønsker det. Når du møder mig, ser du nok ikke med det samme, at der er noget galt. For ligesom mange andre udviklingshæmmede, handicappede og mennesker med skjulte sygdomme går vi rundt med smerter, hjerner der modarbejder os, depression, angst, en psykisk lidelse eller andet, du ikke kan se med det blotte øje.

”Hvorfor tager du dig ikke sammen”, får jeg tit at vide. ”Det hjælper at komme ud og få frisk luft”.

Og så er det, jeg får jeg tanken, jeg bare ikke må tænke, men som kommer til mig alligevel: Jeg vil ønske, du selv kunne prøve at have det som os, så du kunne mærke, hvordan det er.

Jeg ved godt, at det er forkert at tænke sådan, men jeg kan ikke altid lade være. For selvom folk måske siger noget i en god mening, så hjælper det ikke rigtig. Tværtimod. Vi, der har det svært, gør jo allerede det, vi kan for, at det, vi kæmper med, ikke skal holde os nede mere end højest nødvendigt. Vi tager os sammen hver dag. Og bare fordi du ikke kan se, hvad vi fejler, skal du ikke dømmes os uden at kende os og det, vi kæmper med.

Jeg har været heldig at møde nogle få personer i mit liv, der har været med til at gøre, at jeg har kunnet udvikle mig, og det er jeg mere end almindelig glad for. Den ene er min kontaktperson fra kommunen, den anden er en sexolog. De har set på det, som jeg vidste, jeg kunne, men som jeg ikke har kunnet

udvikle, uden de var der. Desværre er ikke alle så heldige som mig. De har ikke overskud til noget, men er overladt til sig selv. Men uanset hvilken situation, man står i, og hvilken hjælp og støtte, man har fået, har man brug for at blive set som den, man er.

Jeg vil gerne ses på som et almindeligt menneske, men vil gerne have, at du tager hensyn til, at der er ting, der er sværere for mig, end de er for dig. Prøv at sætte dig ind i min situation i stedet for at have travlt med at dømmes mig og irriteres over mig. Lad være med at give mig dine dumme kommentarer. De gør det kun endnu sværere at få en hel almindelig dag til at gå.

HELE NORDJYLLANDS SPECIALSKOLE

LIMFJORDSSKOLEN

STU
I DØGNDRIFT

NATUR • KUNST • IDRÆT • SUNDHED • MEDIER
REJSER IND- OG UDLAND

WWW.LIMFJORDSSKOLEN.DK

Nye brochurer og åbent hus på Idrætsskolen!

Idrætsskolen er et undervisningstilbud til voksne udviklingshæmmede elever, der går på skolen i et skoleår, i dagtimerne fra 9.00 til 14.00 hver dag. Det nye skoleår begynder mandag d. 12. august 2019, og slutter fredag d. 19. juni 2020. Skolen ligger i dejlige lokaler i Grøndal Multi Center. Vi har informationsaften **onsdag d. 23. januar 2019 kl. 19.00-20.00**, og vi har åbent hus for alle interesserede ansøgere **torsdag d. 24. januar 2019 kl. 09.00-14.00**. Ansøgningsfrist fredag 22. februar 2019.

IDRÆTSSKOLEN
for udviklingshæmmede

Hvidkildevej 64 • 2400 København NV • Tlf.: 38 88 28 46
info@idraetsskolen.net • www.idraetsskolen.net

FYSISK AKTIVITET, SUND KOST OG SANSEINTEGRATION DANNER GRUNDLAG FOR INDLÆRING

Specialskolen Bramsnæsvig er en innovativ, helhedsorienteret privat specialskole, med fokus på udvikling og trivsel for børn og unge med særlige behov. Skolen er beliggende i skønne naturomgivelser ned til Isefjorden. Vi er et skoletilbud, et STU-tilbud samt et dag- og aktivitetstilbud for voksne.

Vi henvender os til børn og unge med særlige behov og generelle indlæringsvanskeligheder

Vi tilbyder weekend- og hverdagsaftastning til børn og unge i alderen 4-23 år.

Vi har vores udgangspunkt i neurologien, med viden om hjernens funktion og dysfunktion, understøttet af nyere teorier og forskning inden for neuropædagogik og neuropsykologi.

Vi vægter kost, fysisk aktivitet og sanseintegration højt, da de tre dele danner grundlag for indlæring og neurologisk udvikling.

Specialskolen Bramsnæsvig samt Døgn- og Aftastningstilbud ApS
Bramsnæsvigvej 2, Ejby · 4070 Kirke Hyllinge
info@bramsnaesvig.dk · Telefon 4643 8676

www.specialskolenbramsnaesvig.dk

Julefrokost

Torsdag d. 06.12.2018 og fredag d. 07.12.2018
kl. 17.30 - 22.00

Skøn hjemmelavet dansk julemad men også lidt anderledes juleretter, som nydes i de hjemlige og hyggelige omgivelser i Café Liv.

I kan komme enkelte personer eller hele selskaber.

Hvide sild med karrysalat & æg
Café Liv's tomat-sild
Fiskefilet med remoulade & citron
Tarteletter med hønse i asparges
Æbleflæs
Lun leverpostej med svampe og bacon
Kalvefiletkadeller med marineret rødbejer
Hjemmelavet rullepølse med italiensk salat, sky og løg
And med hvide- og brunede kartofler, rødkål, chips og søvs
Ris a la mande med hjemmelavet karamel- og kirsebærsauce

Forudbestilling nødvendig, senest 23.11.2018
-også ud af huset, min. 12 personer
Pr. kuvert

179,00

Café Liv
-en anderledes arbejdsplads!

Hovedgaden 18 - 4270 Høng - Tlf. 2310 5051

Landsforeningen **LEV** Kontakten

Regionalt opdelt

1000 - 2990

Nyvej 16B - DK- 1851 Frederiksberg C - Danmark
Tel: +45 3325 0258 - Fax: +45 3325 1652 - Email: info@performex-hr.dk

Skovgaard VVS A/S

Vandtårnsvej 67 • 2860 Søborg

Tlf. 39 67 69 96

lars@skovgaardvvs.dk

www.skovgaardvvs.dk

6000 - 6990

Tornskov Ledig plads \$104

Nybølnervej 24 b, th. • 6310 Broager
Tlf. 27 73 11 45 • www.tornskov.dk

3000 - 3670

Klinik for fodterapi

Valseværksvej 8 B
3300 Frederiksværk

Tlf. 47 77 01 11

BO
GODT

Brørup Boligforening

Kirsebærvej 6 • 6650 Brørup • Tlf. 7538 1788
mail@brobol.dk • www.brørup-boligforening.dk

www.a-m-e.dk 20 81 85 82

4000 - 4990

Højsletten Botilbud for voksne udviklingshæmmede

Højsletten 41
2730 Herlev
Tlf. 44 52 60 50

Dejlige gård med mange dyr, lette maskiner. Beboerne har selvbestemmelse omkring dagligdagen, fritid og oplevelser.

Fonden Krogens Bo- og Fritidsgård
Tlf. 4047 8058 • www.fondenkrogensboogfritidsgard.dk

SKOLETRÆT? - MANGLENDE MOTIVATION? - BRUG FOR HJÆLP?

Her er plads til alle

Vi kan hjælpe med at finde glæden ved skole, social samvær, kammeratskab og smil i dagligdagen. Heldagsskolen Lindersvold tilbyder specielt tilrettelagte programmer, til elevernes unikke behov og ønsker. Ring eller skriv og lad os få en snak.

Heldagsskolen Lindersvold
Lindersvoldvej 5 • 4640 Faxe • Tlf: 30 54 20 04 • marianne@lindersvold.dk

7000 - 7990

VIA NOVA

Stedet hvor brugerne er i centrum

Gimsinglundvej 3-5 • 7600 Struer
7600 Struer

8000 8990

Grundlagt 1893
Mesterlodden 33
2820 Gentofte

TLF. 39 65 02 07

Tilbud til mennesker med udviklingsforstyrrelser og udviklingshæmning: Skolehjem, ungdomsuddannelse, voksencentre og værksteder

Strandvejen 15 • 4733 Tappernøje • Tlf. 55 96 51 19
E-mail: marjatta@marjatta.dk • www.marjatta.dk

Århus Frukt og Grønt engros ApS

Beta 2 • 8382 Hinnerup
Tlf. 20 11 89 09

Landsforeningen
LEV Kontakten
Regionalt opdelt

9000 - 9990

REVISIONSFIRMAET

Bente Madsen

Øster Allé 15 • 8260 Viby J
Tlf. 86 14 67 30

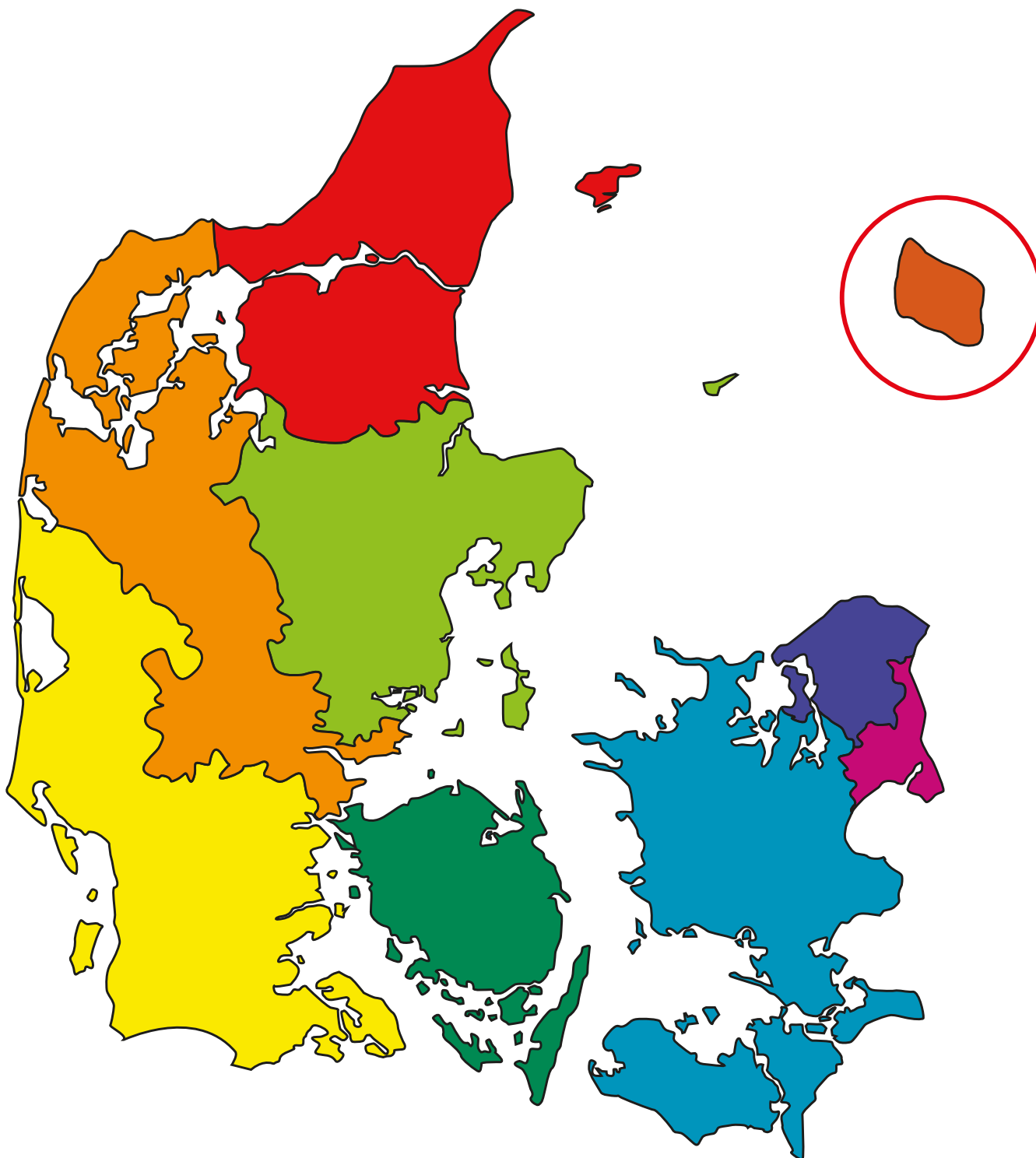
Skovby transport

Præstbrovej 71c
8464 Galten
Tlf. 60 40 00 20

Teglvangenget 54 Als
9560 Hadsund
Tlf. 98 58 18 58
www.hvem-kan.dk

Den selvejende institution
HVEM • KAN
Voksen-socialt opholdssted

Kronhjorten

Kronhjorten er et bosted for udviklingshæmmede børn og unge mellem 7 og 24 år med særlige individuelle behov og udfordringer. Vi arbejder ud fra Rudolf Steiners antroposofiske filosofi om det hele menneske, og ønsker at give børnene og de unge trygge og hjemlige omgivelser hvor den enkelte individuelt kan trives og udvikle sig optimalt på vej til et mere selvstændig liv. www.bostedetkronhjorten.dk

Venlig hilsen Kronhjorten Lystrupvej 64 3550 Slangerup
Tlf. 48279001 • www.bostedetkronhjorten.dk

UUC MAGLEMOSEN

– Alle har ret til en uddannelse –

Tag din
STU-uddannelse
eller 10. klasse
på UUC Maglemeden
i Ballerup

For mere info kan du gå ind på vores hjemmeside www.maglemeden.dk eller kontakte os for et besøg på Tlf. 44 77 61 01

Vi er specialister på vores område

Nu med nye boliger

Udviklingshæmning og synshandicap

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie – Ringsted

www.mariejem.dk/ingesofie
Mail: ingesofie@mariejem.dk

Bofællesskaberne Inge og Sofie Marie er for unge/voksne med udviklingshæmning og synshandicap, samt moderat fungerende med Autisme spektrum forstyrrelser (ASF) og eventuelle ledsagende udviklingsforstyrrelser og/eller psykiatriske overbygninger. Det er vores mål, at skabe rammerne for et trygt og meningsfyldt liv samt vedligeholde og videreudvikle livskompetencer således, at beboerne på sigt behøver mindre støtte i hverdagen. Vi råder over 36 lejligheder fordelt på 2 huse med hver deres målgruppe, oprettet som 2 bo-afdelinger efter Almenboliglovens § 105, stk. 2 samt 110, stk. 2 og 4. Ringsted kommune har godkendt Bofællesskaberne som et privat tilbud og drives som en non-profit selvejende institution under Fonden Mariehjemmene. – Beboerne modtager støtte efter §§ 83, 85 og 87 i SEL.

Bosted • STU • Beskæftigelse • Praktik • Egen Bolig

Hele pakken!

Det er hvad vi tilbyder, ganske få meter fra Danmarks sydligste punkt mellem himmel & hav.

Her udvikler de unge deres kompetencer til at mestre eget liv, gennem meningsfuld læring i sociale fællesskaber. Med fokus på fællesskabets forstyrrelser, kost, motion og den indre ro, opnår de unge lyst, vilje og mod til et liv i egen bolig.

Personalet er bla. uddannet i autisme spektrum forstyrrelser og er parat med en målrettet pædagogisk indsats.

Se mere på www.toldhuset.nu

Nyhed 2018: STU på Gedser Naturcenter samt eSportslinjen

Toldhuset

For at høre mere og/eller aftale en rundvisning ring til Anne på 50701370. Vi ses i Gedser!

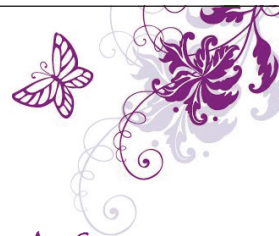

Ågade 27
6000 Kolding
Tlf. 75 94 56 14
suk@sukdanmark.dk

Aftenskolen for udviklingshæmmede.

Ring og rekvirer program for sommerhøjskoler, weekendkurser samt for undervisning i Kolding, Fredericia Vejle, Svendborg og Faaborg Midtfn.

Anette's Rengøring ApS

Med kost og klud dit problem jeg fejler ud.

Hoptrup Kirkeby 16 • 6100 Haderslev

Tlf. 20 14 48 26 • www.anneteshjemmeside.com

BØRNEKONTOR ÅRHUS

www.bornenes-kontor.dk
aarhus@bornenes-kontor.dk

Thy Værkstedet

Thy-værkstedet er et arbejdstilbud/dagtilbud for fysisk og psykisk handicappede voksne.

Kronborgvej 113 • 7700 Thisted
Tlf. 9917 2640 • www.thisted.dk

HELEN MØLLER
RIDEFYSIOTERAPEUT

Rideskolen Skovfryd Rækkevej 4 • 8370 Hadsten
Rideskolen Vasehus Erikstrupvej 16 • 8830 Tjele

Mobil 20 63 28 26

Ledig plads

På Sporet

Jernbanevej 14 • 4440 Mørkøv
Tlf. 59 25 70 25 • www.paasporet.dk

MURER|FIRMA

Leif Klitte ApS

TELEFON:
2877 7488

Løvefoddalen 2 • 8930 Randers
leifklitte@gmail.com
www.murerfirma-leifklitte.dk

Service og kvalitet

- med omtanke for mennesker og miljø

egon's

Telefon 7020 1747 • www.egons.dk

LEV, fest og bliv glad

Søndag den 10. marts 2019 slår
LEV Esbjerg/Fanø dørene op i

Musikhuset i Esbjerg til et brag af en festlig dag med masser af musik henover dagen og besøg af både klovnne og folkedansere. Bliver du sulten undervejs, kan du købe forskellige lækkerier i den Foodtruck, der er lejet i dagens anledning.

Konferencier er Leif Fabricius, der vil byde velkommen til spændende navne som Ann og Aberne, Blue Birds, Lune Carlsen og Keinstein. I løbet af dagen kan du også møde folkedansere og klovnnerne Trut og Palliette.

Det varer hele dagen fra kl 10-18, og du kan komme og gå, som du har lyst.

Billetter kan købes på billetten.dk til kun kr. 250 pr. stk. Billet til ledsagere med ledsagerkort er gratis og bestilles samme sted.

- årets julegave!

Ny medarbejder i LEV

Clavs Sylvest er pr. 1. oktober startet i LEV som kommunikationsmedarbejder. Han skal primært lave presse- og kommunikationsarbejde, arbejde med LEVs digitale medier og i første omgang også kommunikationen omkring LEVs organisations- og kommunikationsprojekt.

Clavs har tidligere arbejdet på TV 2 Lorry, TV 2 News, Politiken og BUPL.

LEVs AFTEN- TELEFON

Konflikter?

Sorg?

Problemer i familien?

Har du brug for at tale om emner, der berører udviklingshæmning? Så ring på LEVs Aftentelefon på tlf. 2851 5252. Her sidder frivillige klar ved telefonen fra kl. 19.00-21.00 hver tirsdag.

HUSK: LEVs Aftentelefon tilbyder ikke juridisk rådgivning eller rådgivning om mere komplekse problemstillinger – her henvises der til LEVs telefon- og netrådgivning.

LEVs
aften-
telefon

2851 5252

Forsikringer specielt tilpasset dine behov

Ring til HANDI Forsikrings-
service på tlf. 3635 9640
eller læs mere på
handiforsikringservice.dk.

HANDI
Forsikringservice

Nyt EU-direktiv skal sikre tilgængelighed

Efter flere års forhandlinger er der enighed om EU's nye tilgængelighedsdirektiv. Fremover skal mobiltelefoner, hjemmesider, hæveautomater og andre produkter være tilgængelige for mennesker med handicap.

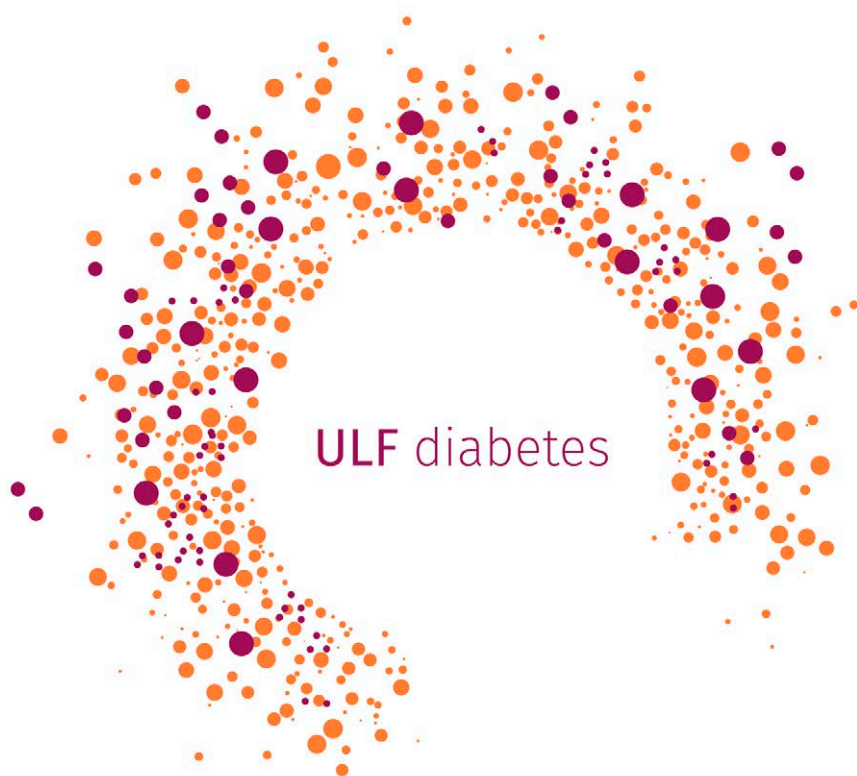
Det fastlår EU's kommende tilgængelighedsdirektiv, der efter flere års forhandlinger er faldet på plads.

Thorkild Olesen, formand for Danske Handicaporganisationer (DH), udtaler: "Det er et godt skridt i at gøre Europa mere inkluderende. Med tilgængelige mobiltelefoner, e-bøger og hæveautomater kan mennesker med handicap bedre leve et liv som alle andre."

Han siger videre: "Handicapbevægelsen havde ønsket et endnu mere omfattende tilgængelighedsdirektiv, der for eksempel omfattede det byggede miljø. Det vil vi arbejde for fremover, og her bør Danmark gå forrest som det gode eksempel. På turismeområdet ved vi, at der er et stort potentiale i at tiltrække den stigende gruppe ældre og mennesker med handicap, der har behov for tilgængelige forhold".

Den danske europaparlamentariker Morten Løkkegaard (V) har været ordfører på direktivet for EU-parlamentet.

Der går dog en årrække fra direktivets vedtagelse, til det skal være fuldt implementeret i landene.

ULF diabetes

KONFERENCE I 2019 om udviklingshæmning og diabetes

Udviklingshæmmedes Landsforbund (ULF), der i 2018 har haft gang i et større udviklingsprojekt støttet af Helsefonden om Udviklingshæmning og diabetes, afholder den 28. marts 2019 en konference på Hotel Nyborg Strand.

Planen er at udvikle temamapper til personale med den nyeste viden om diabetes samt værktøjer, som kan skabe læring og forandring i den enkeltes liv. Til borgere med udviklingshæmning udarbejdes materiale til mapper formuleret letforståeligt og med mange billeder. Målet med dem er at informere om, hvad diabetes gør ved kroppen, følgesygdomme – og ikke mindst forklare hvad den enkelte kan gøre for at forebygge diabetes. Og ellers leve et godt liv alligevel.

Indsatsen over for medarbejdere ude på bostederne skal tjene til: At udviklingshæmmede i risiko ændrer livsstil; Færre udvikler diabetes; At udviklingshæmmede med diabetes nedsætter medicinforbruget; Flere undgår følgesygdomme.

Spørg hos ULF angående diverse om konferencen i 2019: Tlf: 7572 4688; Email: ulf@ulf.dk.

Forenede fodboldspillere fornøjer sig sammen

Aarhusklubben F.C. Bøgeskov er noget ganske særligt, fordi den har etableret et fodboldhold, hvor fodboldglade medlemmer med udviklingshæmning spiller på samme hold som nogle klubkammerater, der ikke er udviklingshæmmede. Klubbens nye fodboldhold kaldes for 'Unified' (på dansk: 'forenet'), og man skal som spiller være fra 16 år og opefter.

SPONSORERNES ROLLE

Sidste år vandt klubben handicappisen i Aarhus Kommune for deres initiativ med at inddrage mennesker med handicap i klubbens almindelige aktiviteter, og nu kan klubben glæde sig over at have fået sponsorer med på projektet.

"Vi står tilbage med meget taknemmelighed. Det er dejligt, at der er mennesker, der vil putte penge i vores projekt, så vi kan have denne forening, men også så det bliver muligt at købe ordentligt udstyr," fortæller Mette Moosdorf, som er formand i FC Bøgeskov, til aarhus.lokalavisen.dk.

Sponsorsamarbejdet foregår i regi af den nye klubenhed, Unified. Det kommer til at gå ud på, at den ene sponsor, Racehall, står for nyt spillertøj, mens den anden, Outsource dk, skal hjælpe med at udbrede projektet til hele landet. Klubben mangler nemlig stadig frivillige. Dog ikke i sådan en grad, at det truer dens eksistens.

VI VIL KUNNE KLARE OS VED EGEN KRAFT

"Vi kommer ikke til at stoppe, selvom vi mangler frivillige. Det er et projekt, der er kommet for at blive, og vi kan klare os med det, vi har. Men vi går selvfølgelig efter at blive bedre hver dag," understreger formanden.

I øjeblikket klarer holdet sig udelukkende ved hjælp af frivillig arbejdskraft, sponsorer og mindre kontingenter.

"Hvis vi skal lykkes med at sprede konceptet til resten af landet, er vi dybt afhængige af flere frivillige og nye spillere. Så det betyder meget, at en virksomhed som Outsource dk hjælper os med at sprede budskabet og tiltrække flere frivillige (...)," fortæller Nanna Sejr, medstifter af Unified og repræsentant for F.C. Bøgeskov.

"Det nedbryder tabuer omkring udviklingshæmmede. Der er mange, som aldrig har mødt en handicappet før, men når de spiller på samme hold, er alle lige," forklarer Nanna Sejr.

FC Bøgeskov holder til på Bøgeskov Idrætsanlæg i forstaden Viby. Lige nu er der dog et vinterafbræk i træningen, men til foråret er de på græs igen..

(Kilde: aarhus.lokalavisen.dk)

Elever på STU samarbejder med lilleskoleklasse i Hillerød

I Hillerød er der indledt et samarbejde mellem 9. klasse på lilleskolen og eleverne på Levuk STU (Særligt Tilrettelagt Uddannelse for unge med særlige behov). De har dannet en venskabsklasse, og i det kommende år skal eleverne på udveksling i hinandens forskellige faglige skoleaktiviteter.

I september 2018 var de to klasser sammen for første gang i Nature Cross Race, et forhindringsløb hen over strand og klitter i Tisvilde Hegn. "Alt det lykkedes bare på dagen", fortæller Stine Wienberg fra Levuk. "Der var interesse og nysgerrighed for hinanden, og da eleverne skulle hjem, var det med kram og på gensyn". Aktivt og sjovt samvær har det med at samle.

For Stine har der hele tiden været et tydeligt mål, nemlig at give indsigt i hinandens verden, fordi det ene er en 'normal' 9. klasse, og det andet en ungdomsuddannelse, hvor alle har en diagnose og/eller et fysisk handicap. "Nature Cross Race" var startskuddet. Forventningen er, at eleverne overværer hinandens fremlæggelser i forskellige fag, at der etableres flere fælles sportsarrangementer, eller at eleverne er 'testpublikum' til generalprøver på teater. I uge 6 i 2019 vil der blive fælles seksualundervisning, fordi det er tydeligt for lærerne, at de samme spørgsmål optager de unge.

(Kilde: Pressemateriale fra Levuk)

Foto © Emil Staulund Larsen

Kommunekredse

LANDSFORENINGEN LEV

– udvikling for udviklingshæmmede

LANDSKONTOR:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
E-mail: lev@lev.dk
Web: www.lev.dk

KONTOR- OG TELEFONTID:

Mandag til torsdag:
9.00-12.00 og 13.00-15.00
Fredag: 9.00-13.00
Bankkonti i AL-Bank:
5332 0245153 (gaver og bidrag)
5323 0382733 (kontingenter m.v.)

LANDSFORMAND:

Anni Sørensen
Tlf. 2628 3083
e-mail: as@lev.dk

LEV BLADET:

Nr. 8/67. årgang 2018
ISSN: 1903-7937

PROTEKTOR:

Hendes Majestæt Dronningen

MEDLEM AF:

Inclusion International
NSR – Nordisk Samarbejdsråd

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Anni Sørensen

REDAKTION:

Anni Sørensen, Arne Ditlevsen,
Emma Borello, Hans Andersen,
Lars Ege, Thomas Gruber,
Thomas Holberg og Clavs Sylvest

FORSIDEFOTO:

Hans Juhl

STOF TIL BLADET SENDES TIL:

Blekinge Boulevard 2, 2630 Taastrup
Telefon: 3635 9696
Telefax: 3635 9697
E-mail: redaktion@lev.dk
Indsendte bidrag afspejler ikke
nødvendigvis LEVs holdninger.

DEADLINE:

LEV 1/2019 udkommer medio februar.
Deadline er den 10. januar.
LEV 2 udkommer ultimo marts.
Deadline er den 20. februar.

ANNONCEEKSPEDITION:

FL Reklame
Damgårdsvvej 46, Gram
8660 Skanderborg
Tel. 8793 3786
Email: fl@flreklame.dk

OPLAG: 8.000 stk.

LAYOUT OG TRYK:

Synergi Reklamebureau Webureau

LEVS RÅDGIVNINGSTJENESTE:

Mandag, tirsdag, onsdag: 10.00-12.00.
Ring på tlf. 8038 0888.
LEV betaler samtalen.
E-mail: raadgivning@lev.dk

MANGLENDE LEVERING AF BLAD:

Hvis du ikke har modtaget
LEV Bladet så send en mail til
redaktion@lev.dk. Så vil vi sørge for,
at bladet bliver eftersendt til dig.

Assens/Middelfart/Nordfyn

Ingrid Rasmussen
Tlf. 2321 8754
e-mail: ingrid-rasmussen@outlook.com

Billund

Mette Andersen
Tlf. 2870 3091
e-mail: flintemarken@gmail.com

Bornholm

Henrik Stilling
Tlf. 2617 0829
e-mail: hstilling@gmail.com

Djursland

Heidi Vølcker
Tlf. 8752 9130
e-mail: heidi@djfh.dk

Dragør/Tårnby

Tina Greve
Tlf. 6071 4705
e-mail: tina-greve@hotmail.com

Egedal

Birgitte Wachter (kontaktperson)
e-mail: egedal@kreds.lev.dk

Esbjerg/Fanø

Dorte Højriis Thomsen
Tlf. 5230 8771
e-mail: levesbjergfano@gmail.com

Favrskov/Skanderborg

Lone Thykær
Tlf. 8691 1070
e-mail: thykeer@webspee.dk

Faxe/Vordingborg/Stevns

Winnie Lindner Pedersen
Tlf. 2945 8313
e-mail: winnie_lindner@mail.tele.dk

Fredensborg/Hørsholm/Rudersdal

Flemming Sundt
Tlf. 2572 1707
e-mail: flemmingsundt@gmail.com

Frederiksberg

Kirsten Bartroff
Tlf. 3146 9287
e-mail: kirsten.bartroff@kreds.lev.dk

Frederikssund

Anita Stockholm
Tlf. 2112 4004
e-mail: anita@mertzit.dk

Furesø

Sine Holm
Tlf. 4498 4454
e-mail: sine.holm@biomerieux.com

Fåborg-Midtfyn/Ærø

Ulla Stick
Tlf. 6268 1987
e-mail: ulla.stick.kredslev@mail.dk

Gentofte

Jens Christian Pedersen
Tlf. 3968 2056
e-mail: jcpedersen@gmail.com

Gladsaxe

Alice Rasmussen (kontaktperson)
Tlf. 3969 5852
e-mail: alice.rasmus@webspeed.dk

Greve

Allan Jørgensen
Tlf. 4390 8963
e-mail: allan_joergensen@mail.dk

Haderslev

Solvej Laugesen
Tlf. 7484 1665
e-mail: solvej1954@gmail.com

Hedensted/Horsens

Dorrit S. Haulrich
Tlf. 6171 2863
e-mail: dokinira@hotmail.com

Helsingør

Jacob Svendsen
Tlf. 2021 4162
e-mail: jacob.svendsen@pol.dk

Herlev

Malene Hyldekrog
Tlf. 2467 3179
e-mail: malene@hyldekrog.dk

Hillerød/Allerød

Frank Ulmer Jørgensen
Tlf.: 3012 8889
e-mail: frank@ulmer.dk

Holbæk

Mogens Hansen
Tlf. 2149 5389
e-mail: mogenshansen49@gmail.com

Høje Taastrup

Erik Petersen
Tlf. 2211 3430
e-mail: svane1@post11.tele.dk

Kalundborg

Søren Hansen
Tlf. 5950 7416
e-mail: sdh@dbmail.dk

Kerteminde

Jens-Arne Hansen
Tlf. 2044 5318
e-mail: jens.hansen@3f.dk

Kolding

Inge Stausholm
Tlf. 3083 8162
e-mail: inge@istausholm.dk

København

Steen Stavngaard
Tlf. 3066 6596
e-mail: steen.stavngaard@gmail.com

Køge

Claus Nielsen
Tlf. 5628 3428
e-mail: claus.e.nielsen@gmail.com

Lolland-Falster

Conny Krogh
Tlf.: 2162 8191
e-mail: conny@kroghvinrejsler.dk

Morsø

Villy Lauridsen
Tlf. 4033 5961
e-mail: lauridsen.1@mail.dk

Nyborg

Ole Skovsboell
Tlf. 4029 6097
e-mail: skovsboell@hotmail.com

Odder/Samsø

Tom Møller Jensen
Tlf. 3020 9133
e-mail: tom.m.jensen@gmail.com

Odense

Ib Poulsen
Tlf. 5386 1402
e-mail: ib.poulsen@gmail.com

Odsherred

Dorthe Pedersen
Tlf. 2120 8284
e-mail: dorthe.pedersen2@hotmail.com

Randers

Vitus Jordan
Tlf. 2448 4180
e-mail: vitusjordan@gmail.com

Ringsted

Karl Østergaard Hansen
Tlf. 6150 1840
e-mail: lev.ringsted@gmail.com

Roskilde/Lejre

Bruno Sander Nielsen
Tlf. 4632 5432
e-mail: bsn@biogas.dk

Rødovre

Tom Olsen
Tlf. 2021 3651
e-mail: tom-riechmann@post.tele.dk

Silkeborg

Anders Christensen
Tlf. 8684 6221
e-mail:
anderschristensen1976@gmail.com

Skive

Inge-Lise Pedersen
Tlf. 2466 5917 / 2033 7751
e-mail: fthoft@webspeed.dk

Slagelse/Sorø

Gitte Larsen
Tlf. 2853 1309
e-mail: gla@attheweb.dk

Solrød

Vakant

Svendborg/Langeland

Frank E. Jensen
Tlf. 6222 1490
e-mail: edelberg@stofanet.dk

Sønderborg

Finn Schmidt (kontaktperson)
Tlf. 2532 0805
e-mail: fluefinn43@gmail.com

Tønder

Jens Ellekjær
Tlf. 7472 4094
e-mail: je@kreds.lev.dk

Varde

Ole Lennart
Tlf. 2170 0359
e-mail: familien-lennart@mail.dk

Vejen

Karin Runge Hansen
Tlf. 2328 2662
E-mail: karin.runge@outlook.dk

Vejle

Vibeke Denert
e-mail: vdenert@gmail.com

Vendsyssel

Fridolin Laager
Tlf. 6146 8087
e-mail: laagerf@gmail.com

Vestegnen

Niels Tobiasen
Tlf. 2420 1624
email: lev.vestegnen@kreds.lev.dk

Vestjylland

Kurt Veise
Tlf. 6140 9025
e-mail: kurt.veise@lev-vestjylland.dk

Viborg

Susanne B. Andersen
Tlf. 2822 0596
e-mail: susannebandersen5@gmail.com

Aabenraa

Calle Bork Thams
e-mail: callethams@gmail.com

Aalborg/Himmerland

Anders Hind
e-mail: hindanders@gmail.com

Aarhus

Anne Kjeld Pedersen
Tlf. 2546 2978
e-mail: anne.kjeld.pedersen@gmail.com

Angelmanforeningen i Danmark

Lene S. Kongpetsak
Tlf. 5380 0284
e-mail: formand@angelmanforening.dk
www.angelman.dk

Danske Døvblindfødtes Forening

Vibeke Faurholt
Tlf. 9885 4332
e-mail: faurholt@mail.tele.dk
www.ddbf.info

Dansk Forening for

Tuberøs Sclerose

Liselotte W. Andersen
Tlf. 8627 7714
e-mail: brandersen@webspeed.dk
www.tsdanmark.dk

Den danske CDG-forening

Pia Seitzberg
Tlf. 4634 1546
e-mail: johnnymadsen@email.dk
www.cdg.dk

Handicappede børn og unge

uden diagnose

Anja Grevinge
Tlf. 6178 0508
e-mail: formand@hbud.dk
www.hbud.dk

Landsforeningen for

Rubinstein-Taybi Syndrom

Karin Kirkedal Hansen
Tlf. 7569 5559
e-mail: rts.danmark@gmail.com
www.rubinstein-taybisyndrom.dk

UniqueDanmark

Brian Schack
e-mail: formand@uniquedanmark.dk
www.uniquedanmark.dk

Kristelig Handicapforening

Thomas Bjerg Mikkelsen
Tlf. 8741 0138
e-mail: formand@k-h.dk
www.k-h.dk

Smith-Magenis Syndrom Forening

Charlotte Munk
Tlf. 2072 0817
e-mail: skovager9@gmail.com
www.smith-magenis.dk

Landsforeningen Downs Syndrom

Karina Rhiger
Tlf. 2870 4868
e-mail: formand@downssyndrom.dk
www.downssyndrom.dk

Landsforeningen for

Fragilt X syndrom

Eva Bryld
Tlf. 2349 0317
e-mail: formand@fragiltx.dk
www.fragiltx.dk

Dansk Forening for

Williams Syndrom

e-mail: formand@williamssyndrom.dk
www.williamssyndrom.dk

Landsforeningen for

Prader-Willi Syndrom

Jytte Helgogaard
Tlf. 2167 1299
e-mail: jyttehelgogaard@tdcads1.dk
www.prader-willi.dk

Landsforeningen for

Sotos Syndrom

Yvonne Wounlund
Tlf. 6447 1090
e-mail: yvonne-wounlund@mail.dk
www.sotosyndrom.dk

Landsforeningen

Rett Syndrom

Louise Lund
E-mail: louise@rett.dk

ULF – Udviklingshæmmedes

Landsforbund

Lars Gjermandsen
Tlf. 7572 4688
Mobilnr. 2517 0088
e-mail: ulf@ulf.dk
www.ulf.dk

Copyright:

LEV må gerne kopieres og på anden måde anvendes, hvis kilden tydeligt angives.

Et eksemplar af den pågældende publikation bedes tilsendt LEVs redaktion.
ISSN 1903-7937

Byen i Byen
Aalestrup

Botilbud for voksne udviklingshæmmede

Knabergaarden 4, 1. sal • 9620 Aalestrup
www.byenibyen.vesthimmerland.dk
Administration tlf.: 99 66 94 94

VESTHIMMERLANDS
KOMMUNE
- lyset til at gøre en forskel

a.h. nichro

Haardchrom A/S

– den stærke løsning –

Hårdforkromning • Kemisk nikkel
Kvalitet og leveringssikkerhed

Tlf. 36 78 16 00

Etableret i 1939

Søvangsvej 11-15, 2650 Hvidovre, fax 36 78 24 16

Botilbud Lindersvold

www.botilbud-lindersvold.dk

Lindersvoldvej 5 • 4640 Faxe • Tlf. 2442 4130 • Forstander Jørn Balsen

Beskæftigelse Chaplin

Et rigtigt arbejde...

Chaplin er en socialøkonomisk virksomhed i Helsingør som siden 2003 har ydet botræning, beskæftigelse og uddannelse til mennesker på særlige vilkår.

Her er medarbejderne i front i den daglige drift, med hver deres arbejds- og ansvarsområder. Det pædagogiske personale støtter og vejleder den enkelte og de forskellige teams.

...med mange muligheder
Vil du lære at lave bolcher?
Eller løse håndværks- og pedelopgaver?
Vil du designe smykker?
Ekspedere kunder i en stor støgbutik?
Vil du tilberede og anrette mad på byens bedst besøgte café i hjertet af Helsingør?
Eller vil du servere for de mange glade gæster?
Vil du lære at arbejde med 3D print?
Chaplin har det hele ...

Chaplin
BO, BESKÆFTIGELSE OG UDDANNELSE

WWW.CHAPLIN.AS

REMA 1000

Meget mere discount!

Danmarks største udvalg
af dagligvarer til discountpriser

Grydelapper I/S

Privat beskyttet beskæftigelse

Slotshaven 5 • 4300 Holbæk

Tlf. 59 48 03 62

Sponsoreret

feel free

www.isabella.net

Mærk det du holder af

NAVNE
LAPPER®

www.navnelapper.dk

Fleksible byggeløsninger

Med næsten 200 engagerede medarbejdere løser vi alt i byggeopgaver over hele landet i total-, hoved- eller fagentreprise...

EMR Murer & Entreprenør A/S
tlf. 76 87 08 88 • fax 76 87 08 77

emr@emr-as.dk • www.emr-as.dk
Falkevej 28 • 8766 Nørre-Snede

Neuropædagogik Huset Ll. Nørremark

Opholdsted, bo og naboskab, skole samt ressourcecenter

Vi kan ikke slukke mørket, men tænde lyset

Vi er et neuropædagogisk behandlingstilbud der modtager børn, unge og voksne der har en hjerneskade og/ eller har været udsat for groft omsorgssvigt.

Vi har 33 års erfaring i neuropædagogik med nedenstående problematikker.
Eks. ADHD – Autisme – Asperger syndrom – medfødte hjerneskader – påførte hjerneskader – Føtal alkohol syndrom – Meningitis – diagnosticerede psykiatriske lidelser

Vi tilbyder:

Opholdssted. Fonden Familiecenter Ll. Nørremark 11 - 18 år.

Botilbud Oasen § 108.

Botilbud og naboskab Svalereden/Friheden § 85 - § 107- en mands projekt.

Fonden Specialskolen "Spirilen"

Erhvervsskolen "Skruen"

Undervisning i neuropsykologi /pædagogik. Underviser: Neuropsykologihuset Bakkedal ApS.
Undervisning i praktisk neuropædagogik. Underviser Neuropædagogikhuset Vibeke Monnick

Ledige pladser: Én på Familiecentret Ll. Nørremark - Én på Oasen
Daglig leder Vibeke Monnick, tlf. 21 44 92 67 • www.lillenorremark.dk

TØMRER & SNEDKER HØJBO · HELGESEN

Værksted:

Fabrikvej 10 · 8260 Viby J
Tlf/Fax 86 26 37 11

Erik Højbo Nielsen

Mobil: 40 41 54 43

Erland Helgesen

Mobil: 23 43 53 55

REGION

3Kløveren

Margueritten og Åbjerggård

Et døgntilbud til børn og unge med udviklingshæmning.

Se mere på
www.3Kløveren.dk

FL SportMarketing

Agerbakken 21 · 8362 Hørning · Tlf. 7022 1870 · fl@fireklame.dk

JEG ER UNG OG HAR
UDVIKLINGSHÆMNING - KAN
DET OVERHOVEDET LADE SIG
GØRE, AT JEG FÅR
EN FORSIKRING?

JEG BOR I ET
BOFÆLLESSKAB, ER DET
SÅ MULIGT AT FÅ EN
FORSIKRING, DER IKKE KOSTER
FOR MEGET?

JEG HAR ET HANDICAP,
SÅ DERFOR ER DER INGEN
FORSIKRINGSSELSKABER, DER
VIL FORSIKRE MIG.

NÅR MAN ER
UDVIKLINGSHANDICAPPET,
SÅ HJÆLPER KOMMUNEN DA
MED EN FORSIKRING,
GØR DEN IKKE?

HVAD KAN DER SKE I
MIT LIV, SOM GØR, AT DET
ER NØDVENDIGT, AT JEG
FÅR EN FORSIKRING?

Forsikring

- er det overhovedet noget for mig?

Er dette tanker, du kan nikke
genkendende til?

Så kunne HANDI Forsikrings-
service være en god mulighed
for at få svar på dine spørgs-
mål om forsikring.

Vi tilbyder forskellige
forsikringsmuligheder til
mennesker med udviklings-
hæmning og andre handicap.

Ring til os og hør nærmere.

CODAN **HANDI**
Forsikringservice

HANDI Forsikringservice
Tlf. 3635 9640
Mandag - torsdag
kl. 9-12 og kl. 13-15
Fredag kl. 9-13
Email: handi@lev.dk
handiforsikringservice.dk